

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
REPORTS DE LA RECERCA A CATALUNYA
2003-2009
Història de l'art

Report elaborat per Isabel Fabregat, amb la revisió de Francesc Fontbona

Aquest estudi ha comptat amb el suport i la col·laboració de la Generalitat de Catalunya, i ha estat realitzat sota la direcció i cura de la Secretaria Científica i de l'Observatori de la Recerca de l'IEC.

© 2014, Institut d'Estudis Catalans
Carrer del Carme, 47. 08001 Barcelona

Primera edició: octubre del 2014

Text revisat lingüísticament per la Unitat de Correcció del Servei Editorial de l'IEC

ISBN: 978-84-9965-201-6

DOI: 10.2436/15.0110.16.27

Aquesta obra és d'ús lliure, però està sotmesa a les condicions de la llicència pública de *Creative Commons*. Es pot reproduir, distribuir i comunicar l'obra sempre que se'n reconegui l'autoria i l'entitat que la publica i no se'n faci un ús comercial ni cap obra derivada. Es pot trobar una còpia completa dels termes d'aquesta llicència a l'adreça: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/deed.ca>.

Sumari

Abreviacions	4
Resum	6
1. NOTA PRELIMINAR.....	7
2. PROMOTORS, PRODUCTORS I DIFUSORS DE LA RECERCA	8
2.1. Universitats	8
2.2. Institucions acadèmiques	21
2.3. Administracions públiques	23
2.4. Església catòlica.....	26
2.5. Museus, biblioteques i arxius.....	26
2.6. Centres culturals públics	38
2.7. Fundacions	39
2.8. Entitats i associacions culturals d'àmbit local	45
2.9. Món editorial privat	47
2.10. Altres.....	49
3. CONCLUSIONS	52

Abreviacions

ACAF/ART	Arxiu crític i analític de les fonts bibliogràfiques i documentals de l'art a Catalunya a l'època dels Àustria: 1516-1714
AGAUR	Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca
ARCAT	Centre d'Art Romànic Català
ARCS	ajuts per a l'organització de congressos, simposis i altres actuacions
BBVA	Banco Bilbao Vizcaya Argentaria
CCCB	Centre de Cultura Contemporània de Barcelona
CMIMC	«Corpus de manuscrits il·luminats medievals de Catalunya»
CoNCA	Consell Nacional de la Cultura i les Arts
CU	catedràtic/a d'universitat
CVMA	Corpus Vitrearum Medii Aevi
DDD	<i>Dipòsit Digital de Documents</i> de la Universitat Autònoma de Barcelona
DHUB	Disseny Hub Barcelona
FI	formació de personal investigador
FPI	Formació de Personal Investigador
FPU	Formació del Professorat Universitari
GRACMON	Grup de Recerca en Història de l'Art i del Disseny Contemporanis
ICUB	Institut de Cultura de Barcelona
IEC	Institut d'Estudis Catalans
IRCVM	Institut de Recerca en Cultures Medievals
IVAM	Institut Valencià d'Art Modern
LAIA	Laboratori d'Investigació Audiovisual: Identificació i Recuperació del Patrimoni Fílmic
MACBA	Museu d'Art Contemporani de Barcelona
MNAC	Museu Nacional d'Art de Catalunya
MOMA	Museum of Modern Art
ODAS	Observatorio sobre la Didáctica de las Artes
PAUDO	Public Art and Urban Design Observatory
RACO	<i>Revistes Catalanes amb Accés Obert</i>
SECC	Societat Estatal de Commemoracions Culturals
SGR	suport als grups de recerca de Catalunya
SPAL	Servei de Patrimoni Arquitectònic Local

TDX	<i>Tesis Doctorals en Xarxa</i>
TEU	titular d'escola universitària
TU	titular d'universitat
UAB	Universitat Autònoma de Barcelona
UB	Universitat de Barcelona
UdG	Universitat de Girona
UdL	Universitat de Lleida
UOC	Universitat Oberta de Catalunya
UPC	Universitat Politècnica de Catalunya
UPF	Universitat Pompeu Fabra
URL	Universitat Ramon Llull
URV	Universitat Rovira i Virgili

Resum

L'elaboració del report de la recerca en història de l'art per al període 2003-2009 ha esdevingut una tasca laboriosa i difícil, per la raó de no disposar d'informació exhaustiva i del tot fiable. S'ha basat en l'estructura de l'edició anterior (1996-2002), i, d'altra banda, s'ha continuat amb l'omissió dels noms propis dels autors de les recerques. L'estudi analitza els àmbits següents: història de l'art, arts aplicades, cinema, teatre, estètica i museologia, entre d'altres. S'ha centrat l'atenció en les investigacions des de Catalunya, encara que, en la mesura que ha estat possible, s'han recollit les aportacions fetes des de fora. L'anàlisi se centra en la descripció dels següents promotors, productors i difusors de la recerca i els resultats de la seva tasca: les universitats; les institucions acadèmiques; les administracions públiques; l'Església catòlica; els museus, les biblioteques i els arxius; els centres culturals públics; les fundacions; les entitats i associacions culturals d'àmbit local, i el món editorial privat, entre d'altres.

1. NOTA PRELIMINAR

Elaborar un report sobre tota la recerca en història de l'art és una tasca extensa; s'ha donat la circumstància que de vegades no ha estat possible disposar de tota la informació, i de vegades aquesta no ha estat del tot fiable. Per exemple, hi ha dades errònies a les bases de dades de les universitats, mancances, tesis doctorals no inscrites, d'altres encara no llegides que consten com a defensades, etc. En relació amb els projectes de recerca, s'han tingut en compte els projectes concedits entre les convocatòries del 2003 i el 2009.

Pel que fa als museus, les fundacions i altres institucions culturals, no ha estat possible obtenir les dades dels treballadors, i les activitats s'han obtingut a través de les publicacions i de la informació de les pàgines web, en la majoria dels casos, actualitzades.

Cal tenir en compte que la limitació d'espai tampoc no ha permès fer una llista de totes i cadascuna de les investigacions. De cada àmbit i institució, se n'ha intentat destacar el que s'ha cregut més interessant; inevitablement hi haurà omissions, com ara tesines, treballs de doctorat i màster, o altres recerques que no es puguin localitzar a través de publicacions o de la xarxa.

Un altre tema a tenir en compte és l'amplitud del títol *història de l'art*: s'han analitzat les recerques en l'àmbit de la història de l'art, que inclouen també les arts aplicades, el cinema, el teatre, l'estètica, la museologia, etc. S'ha centrat l'atenció en les investigacions des de Catalunya, encara que en la mesura que ha estat possible, s'han recollit les aportacions fetes des de fora.

S'ha seguit l'estructura dels anteriors reports, modificant els subapartats que han canviat o afegint-ne de nous. Així mateix, seguint les indicacions de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), s'han continuat ometent els autors de les recerques.

Agraïm el suport en la recerca de l'Observatori de Recerca de l'IEC, així com dels professionals que ens han aportat informació i consells per elaborar el report. Durant la fase de revisió, se'ns ha apuntat la necessitat, que fem nostra, que es creï un institut de recerca d'anàlisis artístiques i patrimonials a Catalunya.

2. PROMOTORS, PRODUCTORS I DIFUSORS DE LA RECERCA

2.1. Universitats

2.1.1. Universitat de Barcelona (UB)

El Departament d'Història de l'Art de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona (UB) és el més nombrós pel que fa als professors: en els anys que s'analitzen, el nombre de catedràtics d'universitat (CU) i titulars d'universitat (TU) s'hi ha mantingut en 7 i 27, respectivament, a més de 2 titulars d'escola universitària (TEU), el curs 2002-2003, i 1 emèrit. Es va passar de 4 a 6 associats, mentre que la figura de l'associat substituït va anar decreixent de 10 a 3, el curs 2006-2007, fins a extingir-se. El nombre de professors lectors va passar de 2 a 5 i es va passar d'1 a 3 col·laboradors temporals, a més d'1 agregat i 1 professor (no se n'especifica la categoria).

S'hi ha llegit una gran quantitat de tesis:

— *Universitat, cultura i teatre a la dècada dels cinquanta: L'Agrupació del Teatre Experimental i el Teatre Viu* (2003).

— *Jujol i l'evolució del llenguatge arquitectònic: Sant Joan Despí, 1913-1949* (2003).

— *L'arquitectura religiosa setcentista a la Segarra i l'Urgell* (2003).

— *La planificació teatral a Barcelona: 1979-1999* (2003).

— *El Teatre Líric – Sala Beethoven: (1881-1900)* (2003).

— *María Martins: vida y obra* (2003).

— *El cuerpo, proyecto estético de la cultura: La construcción de la identidad a través de las nálsis me a nálsis corporales* (2003).

— *La pintura de Joan Miró de 1956 a 1983: Una aproximación a las náli desde el punto de vista temático y formalista* (2003).

— *La irrupció de les avantguardes a Sabadell (1939-1959)* (2003).

— *La pintura mural a Catalunya durant l'alta edat mitjana* (2003).

— *La influencia de Ludwig Wittgenstein en el teatro europeo contemporáneo* (2003).

— *El conjunt ceràmic de Sant Francesc d'Assís a Terrassa (c. 1671-1673): Gènesi, obratge, significats* (2003).

- *L'art crític a l'època moderna (segles XVI-XVII): Condicions de producció, difusió i recepció* (2003).
- *Salvador Gurri i Coromines: 1749-1819: Un escultor d'entre segles* (2004).
- *Les companyies del teatre independent a Barcelona durant el franquisme* (2004).
- *La sarsuela en el cinema com a imatge del quotidià: 1896-1940* (2004).
- *Las nàlisis de transmisión de los modelos iconográficos en la escultura nàlisis de la antigüedad tardía* (2004).
- *Il Maestro di Santa Maria di Siracusa: un incontro mediterraneo ed alcuni problemi di pittura nàlisis siciliana* (2004).
- *L'activitat i les produccions dels ferrers en el marc de l'arquitectura religiosa catalana (segles XI-XV)* (2005).
- *Multiculturalismo y crítica poscolonial: La nàlisis artística nàlisis me ana (1990-2000)* (2005).
- *Cases grans. Interiors nobles a Barcelona 1739-1761* (2005).
- *Iconografia de Maat* (2005).
- *La formació cinematogràfica i la seva incidència a Catalunya* (2005).
- *Síntomas de mutación en el arte cinematográfico: Vida y muerte de la saga de barrio* (2005).
- *La valoració, preservació i comunicació del patrimoni històric a Catalunya durant el segle XX: El cas de Cornellà de Llobregat* (2005).
- *Mestres entalladors a Barcelona durant la segona meitat del segle XV i primer quart del segle XVI: De la tradició germànica a la producció local* (2006).
- *Escultura no figurativa en España: De los orígenes a 1974* (2006).
- *Les obres de la ciutat: L'activitat constructiva i urbanística de la Universitat de Tortosa a la baixa edat mitjana* (2006).
- *Eclecticismo y nàlisis me histórico en el arte contemporáneo* (2006).
- *Joaquim Claret, escultor de la Mediterrània* (2006).
- *Los Hispaleto: Una nàlisi de pintores sevillanos del siglo XIX* (2006).
- *José Nicolás de Azara i la seva repercussió en l'àmbit artístic català* (2007).
- *Els museus d'art de Barcelona des de la dictadura de Primo de Rivera fins a la proclamació de l'Estat català: 1923-1934: La consolidació d'un model museogràfic* (2007).

- *La Escuela Jacques Lecoq: Una anàlisi para la creació anàlisi* (2007).
- *L'art americà (EUA) en la dècada dels trenta* (2007).
- *Chantal Akerman: Estratègies para la autorrepresentació* (2007).
- *La dansa a Catalunya 1975-2000: Polítiques i identitat* (2007).
- *Manuscritos de derecho canónico iluminados: Las «Decretales» de Gregorio IX de la Biblioteca Apostólica Vaticana* (2007).
- *Fotografía en Colombia en los años setenta* (2007).
- *Santiago Calatrava: Principios creadores y compilación de su obra (1975-1995)* (2008).
- *Els indians a Barcelona: Ciutat i arquitectura* (2008).
- *Edgar Neville en la historia del cine español (1931-1961): De lo local a lo universal* (2008).
- *L'escenografia simbolista d'Adrià Gual* (2008).
- *La carpeta de aprendizaje en los anàlisis universitarios de las artes. Planteamiento de un modelo y anàlisis de sus resultados* (2009).
- *Cases-museu, intimitats revelades* (2009).
- *Espiritualidad, reformas y arte en Valencia (1545-1609)* (2009).
- *La il·luminació de manuscrits d'orientació bolonyesa a l'entorn del 1300: El cas de Catalunya* (2009).
- *Iconografia picassiana entre 1905-1907. Influència de la pintura pompeyana* (2009).
- *Las condiciones del éxito en el arte moderno: Trayectorias artísticas y proceso de reconocimiento* (2009).
- *El arte de acción como terapia y subversión: Peregrinaciones en el arte contemporáneo* (2009).
- *La contracultura y el cine USA de los años setenta* (2009).
- *Ventalls a la Barcelona del segle XIX: Col·leccions i iconografia* (2009).
- *El entre como espacio generativo de la expresión fílmica: Una revisión de los fundamentos conceptuales clásicos* (2009).

El Ministeri ha finançat diversos projectes de recerca del Pla Nacional de Recerca Científica, Desenvolupament i Innovació Tecnològica d'aquest departament.

En art medieval:

— «Tradicions i transmissió iconogràfica a l'art altmedieval: la miniatura catalanoaragonesa del segle XI i els primers conjunts monumentals romànics» (2005-2008).

— «El romànic i el gòtic desplaçats. Extensió a l'estudi de l'exportació i migracions de l'art català medieval» (2005-2008).

— «Corpus d'escultors actius a la Catalunya gòtica» (2005-2008).

— «Les arts en temps d'Alfons el Magnànim: poder, mecenatge i intercanvis culturals en el quatre-cents» (2006-2009).

— «Contextos per a l'art català medieval desplaçat» (2008-2011).

— «Tradicions i transmissió iconogràfica: l'església romànica com a espai de les imatges a Catalunya i Aragó» (HAR2009).

En art modern:

— «Arxiu crític i analític de les fonts bibliogràfiques i documentals de l'art a Catalunya a l'època dels Àustria: 1516-1714» (2006-2009).

— «Anàlisi crítica i fonts de les cartografies de l'entorn visual i monumental de l'àrea mediterrània en època moderna» (HAR2009).

En art contemporani:

— «De les arts decoratives a la cultura del disseny. El Foment de les Arts Decoratives de Barcelona (1903-1992)» (2003-2006).

— «Art i arquitectura en la societat digital» (2004-2007).

— «El Sistema Disseny Barcelona: visualització i genealogia històrica» (2006-2009).

— «Noves tipologies crítiques en l'estudi de les pràctiques artístiques contemporànies: identitat, micropolítica i etnografia» (2007-2010).

— «Els espais de l'oci a la Barcelona de 1900. Un projecte d'*e-research* al voltant dels orígens de la indústria cultural» (2008-2011).

— «Art, arquitectura i universos virtuals» (2008-2011).

En l'àmbit de la didàctica de les arts:

— «Observatori sobre la didàctica de les arts en el marc de l'espai europeu d'educació superior» (2005-2008).

— «L'avaluació de la qualitat de l'aprenentatge basat en competències en els estudis de les arts. Fonaments, metodologia i eines per a la seva implementació (projecte ECCART)» (2008-2011).

Pel que fa als grups de recerca, també n'hi ha un bon nombre, i una part d'aquests estan consolidats per les convocatòries de suport als grups de recerca de Catalunya (SGR). El grup *Ars Picta* ha obtingut el reconeixement de grup de recerca consolidat de la Generalitat de Catalunya el 2005 i el 2009. Quan, el 2008, s'ha creat l'Institut de Recerca en Cultures Medievales (IRCVM), que integra investigadors de diversos àmbits i universitats, el grup ha passat a formar-ne part. En aquest apartat també hi ha *Magna Ars*, grup de recerca consolidat (SGR 2009) que forma part de l'IRCVM. El grup consolidat *EMAC Romànic i Gòtic* (SGR 2005 i 2009) ha organitzat i publicat les ponències presentades en la I Trobada Internacional «El Trecento en obres: art de Catalunya i art d'Europa al segle XIV» (2009), que han iniciat la col·lecció «EMAC-contextos». Centrats en l'època moderna, hi ha *Arxiu crític i analític de les fonts bibliogràfiques i documentals de l'art a Catalunya a l'època dels Àustria: 1516-1714 (ACAF/ART)*, i el grup emergent *Art i religió a Catalunya durant els segles XVI i XVII. L'impacte de la contrareforma en l'arquitectura i les arts visuals* (SGR 2005). En art contemporani hi ha el *Grup de Recerca en Història de l'Art i del Disseny Contemporanis (GRACMON; grup consolidat SGR 2005 i 2009)*, així com el grup consolidat *Art, arquitectura i societat digital* (SGR 2005) i el grup de recerca emergent *Tresors, marxants i col·leccions: el diàleg artístic entre Espanya i Amèrica (1850-1950)* (SGR 2009). En l'àmbit de la història del cinema, hi ha el grup consolidat *Laboratori d'Investigació Audiovisual: Identificació i Recuperació del Patrimoni Fílmic (LAIA; SGR 2005)*. En l'àmbit de la didàctica, l'*Observatorio sobre la Didáctica de las Artes (ODAS; SGR 2009)*. Ha estat considerable el personal investigador que ha realitzat la tesi en el departament, que es contraposa a la situació actual. El departament ha tingut en l'especialitat d'història de l'art 16 becaris predoctorals de la convocatòria de formació de personal investigador (FI) de la Generalitat de Catalunya i 7 becaris predoctorals de les convocatòries de Formació de Personal Investigador (FPI) i de Formació del Professorat Universitari (FPU) de l'Estat espanyol.

El 2008, el Departament d'Història de l'Art ha organitzat el XVII Congrés Nacional d'Història de l'Art (Comitè Espanyol d'Història de l'Art), que ha comptat amb un ajut per a l'organització de congressos, simposis i altres actuacions (ARCS). Des del departament s'han organitzat diverses jornades gràcies al pla d'Accions Complementàries (Pla Nacional de Recerca Científica, Desenvolupament i Innovació Tecnològica) i el programa ARCS: «Estéticas de la naturaleza. Esthétiques de la nature», «Conflictos bélicos, espoliaciones i collecciones», «Tesoros, marchantes,

colecciones. El diálogo artístico entre España y América», IV Jornadas Internacionales «Universos y metaversos: aplicaciones artísticas de los nuevos medios», «Les fonts de la pintura romànica», jornades internacionals «Espais interiors. Casa i art (del segle XVIII al XXI)», simposi nacional «Interrelacions entre ceràmica i pintura», «Art i religió: l'impacte de la contrareforma en les arts (segles XVI-XVII)», «El Trecento en obres» i el simposi internacional «L'església romànica, l'espai de les imatges». Entre el 2003 i el 2009 han aparegut quatre volums de la revista del departament, *Matèria: Revista d'Art*.

El Servei de Publicacions i Edicions de la UB ha publicat llibres escrits o coordinats per professors del Departament d'Història de l'Art: *Salvador Dalí i les arts: Historiografia i crítica al segle XXI* (2005), *Espais interiors: Casa i art des del segle XVIII al XXI* (2007), *Les fonts de la pintura romànica* (2008) i *Conflictes bèl·lics, espoliacions, col·leccions* (2009).

L'altre ensenyament de la UB en què s'imparteix història de l'art és a la Facultat de Belles Arts, on també es fa recerca sobre aquesta àrea. A la Facultat de Belles Arts, els projectes de recerca finançats pel Ministeri han estat «Hacia el museo virtual europeo de arte público. Sistemas de información y gestión *on-line* del arte público», «Arte público y diseño urbano para todos» (2005-2008) i «Museo virtual: arte público y diseño urbano para todos» (HAR2009); també hi ha el grup de recerca Art, ciutat, societat (SGR 2005 i 2009). Gràcies al pla d'Accions Complementàries (Pla Nacional de Recerca Científica, Desenvolupament i Innovació Tecnològica) i el programa ARCS, des de la facultat s'ha dut a terme el Public Art and Urban Design Observatory (PAUDO) i s'ha organitzat «Waterfronts of art V: Public art and urban design: production, management, dissemination». Entre els altres departaments de la UB, al Departament de Filologia Catalana s'hi ha llegit la tesi «*La femme visible*»: *El pensament dalinià en el lliard dels anys trenta* (2004).

2.1.2 Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)

El Departament d'Art de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) ha canviat el seu nom, el 2009, per Departament d'Art i de Musicologia, ja que, des de la seva creació, agrupa els ensenyaments d'història de l'art i d'història i ciències de la música. En l'interval d'anys que s'estudia, ha passat de 3 a 1 CU i de 12 a 11 TU; en canvi, el nombre de professors associats s'hi ha doblat: ha passat de 9 a 18. El curs

2004-2005 s'hi ha incorporat un lector, i en són 2 al final del període; també hi ha 1 emèrit i 2 professors (no se n'especifica la categoria).

Relacionades amb la història de l'art, s'hi han llegit les tesis doctorals següents:

- *La imagen de la justicia divina: La retribución del comportamiento humano en el más allá en el arte medieval de la Corona de Aragón* (2003).
- *Pere Oller, escultor* (2004).
- *Desvelando el Nuevo Mundo: Imágenes de un proceso* (2004).
- *Acadèmia i tradició: Josep Prat i l'arquitectura de la segona meitat del segle XVIII a la diòcesi de Tarragona* (2005).
- *Aproximació a la trajectòria intel·lectual d'Alexandre Cirici Pellicer* (2005).
- *Las funciones chamánicas a través de la interpretación de unas cerámicas mochicas del MNAAHP de Lima* (2005).
- *La ciutat mesoamericana vista pels cronistes* (2005).
- *Ricard Urgell: El pintor invisible. Primer catàleg raonat* (2006).
- *Samuel Beckett y el arte radiofónico* (2007).
- *Els vint-i-quatre ancians de l'apocalipsi en la iconografia monumental romànica hispànica: Estudi simbòlic i crítica arqueològica dels instruments musicals* (2007).
- *El professional del museu. Proposta de formació* (2008).
- *L'obra del Reial Monestir de Santa Maria de Pedralbes des de la seva fundació fins al segle XVI. Un monestir reial per a l'orde de les clarisses a Catalunya* (2009).
- *Transformacions en la cultura cinematogràfica a Catalunya (1929-1936)* (2009).
- *Art per a les masses. Consum d'art i classes socials a l'Anglaterra del XIX* (2009).

Els projectes de recerca del Ministeri han estat, per a l'art antic, «Còpies i reutilitzacions de l'escultura clàssica en l'edat mitjana i l'edat moderna» (2005-2008) i «Antic o modern. Enquadrament de l'escultura d'estil clàssic en el seu període corresponent» (HAR2009); en l'art medieval, «Catalogació i estudi de la iconografia de les arts figuratives del romànic a Navarra i Aragó» (2003-2006) i «Models, influències i intencions en l'art d'Aragó i Navarra dels segles X a XIII» (2006-2009); en la història de l'art a l'època moderna, «Fonts i models de les arts figuratives a Catalunya (1640-1714)» (2003-2006), «Catalunya a la cruïlla europea de les arts del Renaixement (1450-

1640). Itineraris, fortuna i recuperació d'un patrimoni» (2006-2009) i «Recepció de l'art barroc a Catalunya (1640-1808). Fortuna historiogràfica i vicissituds patrimonials» (HAR2009), i en l'art contemporani, «Art i cultura de masses. Barcelona, de l'Exposició Universal a la Primera Guerra Mundial» (2006-2009). Per contra, el departament compta únicament amb el grup de recerca consolidat Grup d'Art del Renaixement i del Barroc a Catalunya (SGR 2005 i 2009), integrat per investigadors de la UAB i de la Universitat de Girona (UdG).

En l'àmbit de la història de l'art, el departament ha tingut 3 becaris predoctorals FI, 5 becaris predoctorals FPI i FPU i, a més, un becari (l'únic entre totes les universitats) del Programa Juan de la Cierva. El projecte «Art i arqueologia a Teotihuacán. Nous descobriments» ha comptat amb un ajut del programa ARCS, i amb el pla d'Accions Complementàries del Ministeri s'ha promogut el «Corpus Signorum Imperii Romani d'Espanya». Cal constatar la continuïtat i la consolidació de la revista *Locus Amoenus*, on també participen investigadors d'altres centres de recerca, de la qual han aparegut quatre números en el període analitzat (núm. 7: 2003-2004; núm. 8: 2005-2006; núm. 9: 2007-2008; núm. 10: 2009-2010). El Servei de Publicacions de la UAB ha publicat diverses monografies del Departament d'Art i de Musicologia, com ara *La catedral de Tudela en la edad media: Siglos XII al XV. Vol. 1: Arquitectura y escultura románica*.

2.1.3. Universitat de Girona (UdG)

El professorat d'història de l'art de la UdG forma part del Departament d'Història i Història de l'Art (anteriorment era Departament de Geografia, Història i Història de l'Art). En el període que comprèn l'estudi, el nombre de CU s'ha mantingut en 2, els TU han passat de 10 a 11 i l'única plaça de TEU que hi havia ha desaparegut. Dels 6 associats, se n'ha passat a 8, i s'ha mantingut 1 col·laborador permanent, 1 col·laborador temporal i 1 lector.

S'han llegit les primeres tesis del departament, ja que en el report anterior es constata que estaven en curs, però encara no se n'havia defensat cap. Per ordre cronològic, són les següents: *La construcció de l'església de Sant Feliu de Girona al segle XIV. Els llibres d'obra* (2004), *El pintor Antoni Viladomat i Manalt (1678-1755): Biografia i catàleg crític* (2005), *L'imaginari monumental i artístic del turisme cultural*.

El cas de la revista «Barcelona Atracción» (2005), La implicació de Hollywood en la Segona Guerra Mundial: El cas «Why we fight» (2006), Del Simbolisme a l'abstracció: L'ideal de la unitat de les arts en l'obra de Kandinsky i Mondrian, 1886-1936 (2007) i Els precedents de la catedral de Santa Maria de Girona. De la plaça religiosa del fòrum romà al conjunt arquitectònic de la seu romànica (s. I aC – XIV dC) (2008).

Els projectes de recerca del Ministeri han estat, en l'art medieval, «Organització funcional dels espais en les seus episcopals de la Catalunya Vella (I): la Seu d'Urgell, Elna, Girona i Vic (s. IX-XII). Anàlisis tecnològiques i documentals d'arquitectura i programes visuals» (HAR2009); en l'art modern, «Catalunya a la cruïlla europea de les arts del Renaixement (1450-1640). Itineraris, fortuna i recuperació d'un patrimoni» (2006-2009) i «Recepció de l'art barroc a Catalunya (1640-1808). Fortuna historiogràfica i vicissituds patrimonials» (HAR2009), tots dos juntament amb investigadors de la UAB; en l'àmbit de l'art contemporani, «Lo político y la postimagen: nuevas teorías de la cultura visual y la teoría del arte» (2004-2007) i «Polítiques d'arxiu i noves tendències en les pràctiques artístiques contemporànies» (2009-2011), i en l'àmbit del cinema, «La construcció de l'actualitat en el cinema dels orígens (1896-1914)» (HAR2009). Els professors del departament s'integren en grups de recerca pluridisciplinaris, com ara el Grup de Recerca en Estudis Culturals. Diversos professors de la UdG formen part del grup de recerca consolidat Grup d'Art del Renaixement i del Barroc a Catalunya (SGR 2005 i 2009), amb investigadors de la UAB.

El departament ha tingut 3 becaris predoctorals de la convocatòria FI de la Generalitat de Catalunya i 2 becaris predoctorals de la convocatòria FPI. Gràcies al Subprograma d'Accions Complementàries del Ministeri, s'han desenvolupat els projectes «Fuentes y modelos de las artes figurativas en Cataluña, 1640-1714» i «Arte y cultura en la Europa del cardenal Margarit (siglo XV)».

El Servei de Publicacions de la UdG ha publicat *La ceràmica de la Bisbal aplicada a l'arquitectura de Rafael Masó* (juntament amb altres institucions gironines) i, així mateix, les comunicacions del *Seminari sobre l'estudi i la restauració estructural de les catedrals gòtiques de la Corona catalanoaragonesa* (celebrat el 2001). Un exemple de coedició entre universitats són les actes de les Jornades d'Història de l'Art a Catalunya, celebrades a Valls el 2006, amb el títol *L'època del Barroc i els Bonifàs*, organitzades pel Grup d'Art del Renaixement i del Barroc a Catalunya i el Museu de Valls, i publicades el 2007 per la UB, la UAB i la UdG.

2.1.4. Universitat de Lleida (UdL)

Els professors d'història de l'art de la Universitat de Lleida (UdL) s'integren dins el Departament d'Història de l'Art i Història Social. En aquests anys, s'hi han mantingut sense cap canvi els 3 CU i els 4 TU, hi han desaparegut les 2 places d'associat i s'hi ha mantingut 1 plaça d'associat substituït, així com 2 places de col·laborador permanent. El departament ha tingut un investigador ICREA (Institució Catalana de Recerca i Estudis Avançats) Acadèmia d'història de l'art (2008-2013). Tal com succeïa amb la UdG, en l'anterior report no hi havia cap tesi llegida, i durant els anys que s'analitzen, s'hi han defensat les primeres tesis: *Espais i objectes a les cases urbanes del segle XIV fins a l'inici del segle XVI* (2006) i *Plor, èxtasi i contingut dramàtic: Itineraris artístics de Maria Magdalena entre el Renaixement i el Barroc* (2009).

Els projectes de recerca del Ministeri han estat centrats en l'àmbit de l'art medieval: «Memòria històrica. Les imatges de l'edat mitjana: món real i espai recreat (II)» (2003-2005), «Producció artística i consum en el món urbà català en època gòtica dins del context europeu» (2004-2007) i «Món urbà i producció artística en la Catalunya occidental: Lleida i la seva àrea d'influència» (2008-2010). I en art modern, se li han concedit els projectes «El rol de lo hispánico en la configuración de la pintura mediterránea de 1440 a 1525. Aragón, Cataluña y Valencia: aportaciones, versiones e interferencias en la recepción del nuevo código visual del Renacimiento» (HAR2004) i «La configuració de la pintura mediterrània del primer Renaixement a la Corona d'Aragó (c. 1440-1525). Problemes de pintura» (HAR2009). Hi ha el grup de recerca consolidat Art i cultura d'època moderna (SGR 2005 i 2009) i el Centre d'Art d'Època Moderna (Serveis Científicotècnics), dedicat a l'expertització de pintura i obres d'art dels segles XV al XIX mitjançant l'ús d'avançades tecnologies fotogràfiques i d'imatge.

El departament ha tingut 4 becaris predoctorals de la convocatòria FI de la Generalitat de Catalunya; ha rebut un ajut ARCS per al I Cicle Internacional de Conferències d'Història de l'Art, titulat «Manuscrits il·luminats. L'escenografia del poder durant els segles baixmedievals», i ha organitzat el II Cicle Internacional de Conferències d'Història de l'Art, «El procés creatiu del llibre il·luminat: monestirs i ciutats durant els segles medievals».

Edicions i Publicacions de la UdL ha editat diverses recerques dins la col·lecció «Espai/Temps»: *El Mestre de Vielha: un pintor del tardogòtic entre Catalunya i Aragó*

(2006), *Aportaciones de los arquitectos catalanes ocupados en la historia o teoría del arte y de la arquitectura, de Llotja al GATCPAC* (2007) i *La pintura valenciana entre 1550 y 1609: Cristología y adoctrinamiento morisco* (2008, en coedició amb la Universitat de València). La UdL, juntament amb l'Institut d'Estudis Ilerdencs, ha publicat la monografia *Història del panteó dels comtes d'Urgell: Els sepulcres del monestir de Bellpuig de les Avellanes* (2007).

2.1.5. Universitat Rovira i Virgili (URV)

Els professors d'història de l'art de la Universitat Rovira i Virgili (URV) formen part del Departament d'Història i Història de l'Art (anteriorment era Departament d'Història, Història de l'Art i Geografia). Hi ha disminuït el nombre de places en totes les categories: ha passat de 2 a 1 CU, de 4 a 3 TU i de 2 a 1 associat. S'hi han llegit diverses tesis: *Arquitectura y transformación urbana de Tarragona (1834-1900)* (2003), *La portada de Santo Domingo de Soria: Estudio formal e iconográfico* (2003), *La imagen figurativa del rey de Aragón en la edad media* (2005), *Capiteles tardorromanos y altomedievales de Hispania (s. IV-VIII dC)* (2006) i *Crist en el cinema (la passió de Jesucrist en el cinema espanyol dins el context cinematogràfic mundial)* (2006). El departament ha tingut un únic becari predoctoral de la convocatòria FPI. Ha organitzat el simposi «Símbolos e imágenes. La búsqueda de modelos en el mundo tardoantiguo», gràcies al Subprograma d'Accions Complementàries del Ministeri. Publicacions URV ha editat el llibre *El fons d'art de la Universitat Rovira i Virgili* (2008, amb la col·laboració de la Diputació de Tarragona), amb motiu del quinzè aniversari de la creació de la universitat.

2.1.6. Universitat Pompeu Fabra (UPF)

Els professors d'història de l'art de la Universitat Pompeu Fabra (UPF) formen part del Departament d'Humanitats, ja que no hi ha una titulació de la disciplina que s'analitza. La plantilla docent només ha variat lleugerament, ja que s'han mantingut 1 CU i 3 TU, el nombre d'associats ha disminuït de 5 a 3 i s'han mantingut 2 places (no se n'especifica la categoria). Durant el curs 2005-2006, s'hi ha acollit dos professors visitants.

Les tesis defensades s'han centrat sobretot en l'art contemporani: *Imagen metafísica* (2003), *Malenconia i Salvador Dalí, passat i futur d'un estat d'esperit* (2006), *Els fonaments ideològics de l'arquitectura religiosa del Gaudí de maduresa* (2007), *La finalidad del arte. La obra y el pensamiento de Jorge Oteiza: arte, estética y religión* (2008), *El héroe trágico del «western»: el género y sus límites* (2008), *La representación cinematográfica de las lágrimas femeninas. Sobre el retrato de la actriz en el cine moderno* (2008), *Imagen fotográfica y textualidad. La obra de Wright Morris, Duane Michals y Sophie Calle* (2009) i *Génesis del fragmento y el «non finito»: El boceto como expresión estética del siglo XIX* (2009).

Els projectes de recerca del Ministeri han estat, dins del Departament d'Humanitats, «Teoria i crítica de les arts plàstiques a Catalunya, València i Balears, 1880-1950» (2004-2007 i HAR2009) i, en el marc de l'Institut Universitari de Cultura, «Cap a una teoria de l'art primitiu. Definició dels conceptes *primitiu*, *primitivisme* i *art primitiu* des del segle XVIII fins a l'actualitat (III)» (2003-2006), «La pintura visionària espanyola i les seves influències en l'art del segle XX» (2003-2006), «El discurs de la guerra en la literatura i les arts visuals» (2003-2007), «La pintura visionària espanyola i els seus paral·lelismes en la creativitat contemporània: art i ritual» (2006-2009) i «Primitivisme i art modern» (2007-2010). Dins del Departament de Periodisme i Comunicació Audiovisual, el Ministeri hi ha finançat els projectes «Corrents estètics de l'audiovisual en el context europeu» (2003-2006) i «Observatori del Cinema Europeu Contemporani» (2006-2009 i HAR2009). Hi ha hagut 4 becaris predoctorals de la convocatòria FI de la Generalitat de Catalunya i 1 becari predoctoral de la convocatòria FPI.

2.1.7. Universitat Politècnica de Catalunya (UPC)

Els professors del Departament de Composició Arquitectònica de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC) són els responsables de la docència d'història, composició i estètica, i centren la seva recerca en l'art, l'arquitectura i la ciutat. S'hi han llegit tesis vinculades a la història de l'art i de l'arquitectura a Catalunya, com ara *L'interior a Barcelona en el segle XIX* (2005) i *La realidad de Antoni Tàpies 1943-1958* (2005), però la majoria de tesis tracten sobre temes estrangers, sobretot americans: *El arquitecto Carlos Obregón Santacilla. La tradición arquitectónica mexicana (nacimiento, invención y renovación)* (2003), *Arquitectura e artificio: Cassiano Branco 1897-1970* (2004), *La arquitectura en Belém, 1930-1970: Una modernización dispersa con lenguajes cambiantes* (2005), *Ignacio Díaz Morales: Arquitecto, teórico y maestro mexicano: La construcción de un pensamiento* (2006), *El caracol y el lagarto: Abstracción y mimesis en la arquitectura de Lina Bo Bardi* (2006), *La botella al mar: Georges Bataille y la parte del arte* (2006), *Los pueblos de colonización de José Luis Fernández del Amo: Arte, arquitectura y urbanismo* (2006), *Paul Gauguin, obra y transgresión: Hacia una interpretación del método psicoanalítico en el campo de la historiografía del arte* (2008), *Construir a casa paulista: O discurso e a obra de Vilanova Artigas entre 1967 e 1985* (2008) i *¡Vuelo al porvenir! Henry Klumb y Toró-Ferrer: Proyecto moderno y arquitectura como vitrina de la democracia (Puerto Rico, 1944-1958)* (2008).

Els projectes de recerca del Ministeri han estat «Les relacions entre la modernitat arquitectònica i artística a l'Espanya dels anys trenta: el cas paradigmàtic del GATEPAC, entre valors autòctons i presències internacionals» (2003-2006), «L'arquitectura de l'habitatge a Barcelona» (2007-2010), «Barcelona, arquitectura i ciutat. 1975-1992» (2009-2011), «Arxiu documental per a una revisió crítica del model Barcelona» (2009-2011), «L'obra arquitectònica de Francesc Mitjans Miró» (HAR2009) i «Els mercats europeus com a creadors de ciutat. El sistema de mercats de Barcelona com a cas d'estudi» (HAR2009). Des del Departament de Teoria del Senyal i Comunicacions es du a terme el projecte d'estudis tècnics dels materials de les obres d'art mitjançant l'electroscòpia Raman.

2.1.8. Altres publicacions universitàries

S'han continuat publicant les monografies d'història de l'art de la col·lecció «Memoria Artium»: es tracta d'una iniciativa conjunta dels serveis de publicacions de diverses universitats (UAB, UB, UdG, UdL, UPC i URV) i del Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC). N'han aparegut els títols següents: *La pintura sobre tabla del gòtico lineal* (2005), *La casa Busquets. Una història del moble i la decoració del modernisme al «déco» a Barcelona* (2006), *Col·leccionistes, col·leccions i museus: Episodis de la història del patrimoni artístic de Catalunya* (2007), *Observadores: Estudiosos, aficionados y turistas dentro del cuadro* (2008), *Agustí Pujol: La culminació de l'escultura renaixentista a Catalunya* (2009) i *La imagen del judío en la España medieval: El conflicto entre cristianismo y judaísmo en las artes visuales góticas* (2009).

2.2. Institucions acadèmiques

2.2.1. Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi

L'Acadèmia ha editat el llibre *Dos segles de disseny a Catalunya (1775-1975)*, amb articles d'acadèmics i d'altres autors, fruit d'un cicle de conferències amb el mateix títol. També ha continuat publicant el *Butlletí de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi*, que ha aparegut cada any (excepte el del 2009, publicat juntament amb el del 2010) i que inclou estudis i articles de recerca variats que es poden consultar també en línia. Així mateix, la institució ha editat els disset discursos de nous acadèmics.

2.1.2. Institut d'Estudis Catalans (IEC)

La història de l'art està inclosa a la Secció Històrico-Arqueològica. S'han continuat alguns programes de recerca i se n'han afegit de nous, gairebé tots centrats en l'època medieval: «Corpus d'argenteria catalana medieval: l'obrador de Girona», projecte continuador del «Corpus d'orfebreria catalana medieval (Barcelona, 1300-

1500)»; «Corpus de manuscrits il·luminats medievals de Catalunya (CMIMC)»; Corpus Vitrearum Medii Aevi (CVMA), dedicat a l'estudi dels vitralls de recintes religiosos i civils de Catalunya (programa de la Unió Acadèmica Internacional i amb la col·laboració del Ministeri d'Educació i Ciència); «Banc de dades de monedes catalanes», i «Estudi de les esglésies romàniques de la baixa Cerdanya (s. X-XIII)».

En relació amb l'àmbit de la història de l'art, l'IEC compta amb un centre de recerca propi, el Centre d'Art Romànic Català (ARCAT), que, durant el període analitzat, s'ha dedicat a l'estudi dels edificis de tipus religiós existents a la Catalunya altmedieval (segles IX-XIII). Entre les societats filials adscrites a la Secció Històrico-Arqueològica, hi ha els Amics de l'Art Romànic, que editen anualment la revista científica *Lambard: Estudis d'Art Medieval*, de la qual han aparegut sis números en el període analitzat. També han publicat diverses monografies: *Les esglésies preromàniques i romàniques de la vall Ferrera i la coma de Burg* (2004), *El romànic de la vall d'Àneu* (2005), *Les esglésies romàniques de la vall de Cardós* (2007, en coedició amb el Consell Comarcal del Pallars Sobirà), *Santa Maria de Cervià de Ter: Estudi de les pintures murals del transsepte* (2008) i *Art i litúrgia a l'Occident medieval: VIII Col·loqui i I Col·loqui Internacional* (2008, juntament amb el Departament d'Història de l'Art de la UB). La Societat Catalana d'Estudis Numismàtics, també adscrita a la Secció Històrico-Arqueològica de l'IEC, ha publicat *L'obra medallística de l'escultor Eusebi Arnau* (2005), el primer llibre de la col·lecció «Medallistes Catalans», i *Medalles commemoratives dels Països Catalans i de la Corona catalano-aragonesa (s. XV-XX)* (2006).

Entre les altres publicacions de l'IEC, hi ha la *Catalan Historical Review* (des del 2008), de caràcter anual, que inclou articles d'història de l'art. També s'ha publicat *Puig i Cadafalch i la Catalunya contemporània* (2003), resultat de les jornades científiques sobre la seva figura, en què la majoria dels articles tracten temes artístics. Així mateix, dins la col·lecció «Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica», ha aparegut *Josep Puig i Cadafalch: Escrits d'arquitectura, art i política* (2003). També, s'ha inclòs dins el volum *Història de la historiografia catalana* (2004) —fruit d'unes jornades científiques— un capítol sobre la historiografia de l'art. L'IEC també ha editat «*Catalunya i les Ciències*», *grup escultòric de Josep Llimona per a l'Institut d'Estudis Catalans* (2009).

2.2.2. Altres institucions acadèmiques

L'Institut del Teatre de la Diputació de Barcelona compta amb el grup de recerca sobre Dramatúrgia i arts escèniques a Catalunya, que ha tingut el reconeixement de grup singular de l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR; SGR 2005). L'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural ha comptat amb un ajut ARCS (2009) per al seminari «Els museus de societat».

La Reial Acadèmia de Bones Lletres ha publicat el *Catàleg raonat dels ex-libris catalans de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona* (2007), la monografia *El Museu de l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona: Dades per a una història* (2009) i els discursos dels nous acadèmics, entre els quals n'hi ha alguns entorn de la història de l'art, com ara *Els capdavanters del salvament, cura i estudi del patrimoni cultural de Catalunya: Els «doblement acadèmics» de Bones Lletres i Belles Arts* (2009).

2.3. Administracions públiques

Entre els departaments de la Generalitat de Catalunya, el Departament de Cultura (que va canviar el nom per Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació) és el que de manera més directa centra i promou la recerca en història de l'art, a través de publicacions i exposicions. Un exemple de publicació és *Els retaules gòtics de la vall de la Vansa i Tuixén* (2006). D'una banda, hi ha els catàlegs de les exposicions d'art català del segle XX organitzades al Palau Moja, com ara *Josep Maria de Sucre i l'art de la primera postguerra* (2003), *Dalí: Afinitats electives* (2004) o *Utopies de l'origen: Avantguardes figuratives a Catalunya, 1946-1960* (2006). D'altra banda, hi ha les coedicions del departament amb altres institucions i editorials: *Salvador Dalí i Federico García Lorca: La persistència de la memòria* (2004, amb Viena Edicions), amb motiu de l'exposició al Museu d'Història de Catalunya; el catàleg de la mostra «Alba daurada. L'art del retaule a Catalunya, 1600-1792 circa» (2006), per commemorar el trentè aniversari del Museu d'Art de Girona, o *Més enllà de l'objecte: Obres de la col·lecció MACBA* (2008), amb el Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA).

Entre els diversos organismes i institucions del departament, hi ha el Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya, que ha continuat publicant el butlletí *Rescat*; el 2004 ha aparegut *Memòria d'activitats del Centre de Restauració de Béns Mobles de*

Catalunya: Anys 1997-2002. Des de la Filmoteca de Catalunya s'han publicat nombroses recerques en col·laboració amb diverses editorials catalanes: s'ha iniciat la col·lecció «Cineastes», amb títols com ara *Antonio Isasi-Isasmendi: El cineasta de l'acció* (2005), *Francisco Macián: Els somnis d'un mag* (2005), *Nunes: El cineasta intrèpid* (2006), *Joaquín Jordá: La mirada lliure* (2006), *Josep Maria Forn: Indústria i identitat* (2007), *Pere Portabella: Avantguarda, cinema, política* (2008) o *Els compositors de cinema a Catalunya (1930-1959)* (2009). També ha editat altres volums, com ara *Los orígenes del cine en Cataluña* (2004), *Segundo de Chomón: El cinema de la fascinació* (2009, amb l'Institut d'Estudis Terolencs de la Diputació de Terol) o *El cinema «amateur» a Catalunya* (2009). El Parlament de Catalunya ha publicat *Cartells de la col·lecció Fornas: Producció gràfica de la Segona República i la Guerra Civil* (2006).

Les diputacions són unes altres promotores de la recerca. La Diputació de Barcelona, des de la seva Oficina de Patrimoni Cultural i amb la col·laboració dels museus que formen part de la Xarxa de Museus Locals, ha promogut diverses exposicions itinerants amb els respectius catàlegs, com ara *Lola Anglada i l'ideal del llibre* o *El plasticisme espiritual de Francesc Domingo*. També ha editat altres obres, com ara la nova edició de *Picasso i els seus amics catalans* (2006), *Santiago Rusiñol: L'artista total* (2007), *Punts de la província de Barcelona: Comunicacions i paisatge* (2008) i *Les joies dels nostres museus* (2009). Entre les seves seccions, hi ha el Servei de Patrimoni Arquitectònic Local (SPAL), que ha realitzat *Gaudí i l'SPAL: Treballs de recerca i restauració del Servei de Patrimoni Arquitectònic Local relacionats amb l'obra de l'arquitecte Antoni Gaudí i Cornet* (2004), dins la col·lecció «Quaderns Científics i Tècnics de Restauració Monumental», i *1907: El paper de l'IEC en la història de l'art i en la restauració de monuments medievals a Catalunya i Europa: Commemoració del centenari de l'Institut d'Estudis Catalans* (2009). La Diputació de Tarragona publica la col·lecció de llibres d'art «Col·lecció Tamarit», coordinada des del Museu d'Art Modern de Tarragona, i també ha publicat altres recerques, com ara *Jordi de Déu i l'italianisme en l'escultura catalana del segle XIV* (2003), *L'arquitectura àuria dels templers* (2004), *La pintura del cinc-cents a la diòcesi de Tarragona: 1495-1620: Entre la permanència del gòtic i l'acceptació del Renaixement* (2005) i *Bronze nu: Julio Antonio: una vida d'escultor* (2006). La Diputació de Lleida promou sobretot les publicacions de l'Institut d'Estudis Ilerdencs i la Diputació de Girona ha publicat

nombrosos llibres entre les seves diverses col·leccions i promou la col·lecció «Quaderns de la Revista de Girona» i la *Revista de Girona*.

Des dels diversos consells comarcals també s'han publicat estudis: per posar-ne alguns exemples, *Pintures romàniques de l'església de Sant Víctor de Dòrria* (2003), del Consell Comarcal del Ripollès; *El patrimoni del Pla de l'Estany: Inventari històric i arquitectònic de la comarca* (2005), del Consell Comarcal del Pla de l'Estany, o *Història de la Conca de Barberà. Història de l'art* (2008), del Consell Comarcal de la Conca de Barberà amb l'editorial Cossetània.

L'activitat dels ajuntaments és igualment impossible de recollir íntegrament; se'n poden destacar alguns exemples. L'Ajuntament de Barcelona, des de l'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB), ha editat publicacions com ara *Ricard Salvat i la seva època* (2003), en la col·lecció «Moderns Contemporanis»; el catàleg de l'exposició permanent *Pedralbes: Els tresors del monestir* (2005); *Centelles: Les vides d'un fotògraf. 1909-1985* (2006, amb Lunweg); *Barcelona fotografiada: 160 anys de registre i representació: Guia dels fons i les col·leccions de l'Arxiu Fotogràfic de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona* (2007); *El cementiri de Montjuïc: Somnis de Barcelona* (2008), o *El Castell dels Tres Dragons* (2009). També ha promogut el catàleg *Art públic de Barcelona* (2009, amb la UB i Àmbit), que també es pot consultar a través del web i que ha comptat amb la col·laboració de nombrosos especialistes. L'Ajuntament de Girona, des del Centre de Recerca i Difusió de la Imatge, ha publicat estudis com ara *El ojo en la mano: La mirada fotogràfica en el siglo XIX* (2004) i *Tendencias fotogràficas en España entre 1900 y 1940* (2008), i ha iniciat la col·lecció «Girona Fotògrafs». El 2003 ha aparegut el llibre *La pell de les cases: L'esgrafiament a Lleida, del Barroc al Noucentisme*, editat per l'Ajuntament de Lleida i Pagès Editors. L'Ajuntament de Palafrugell, amb la Diputació de Girona, ha publicat *Una visió artística de l'Empordanet: La pintura a Palafrugell entre els segles XIX i XX* (2006) i *L'art religiós a Palafrugell* (2007). L'Ajuntament de Martorell ha editat *Lluís Rigalt i Farriols (1814-1894): Catàleg dels fons del Museu Municipal Vicenç Ros i L'Enrajolada Casa Museu Santacana, i la Col·lecció Bultó* (2007). L'Ajuntament de Súria ha promogut *Ramon Biadiu (1906-1984): Cineasta d'avantguarda* (2007), juntament amb el Centre d'Estudis del Bages. L'Ajuntament d'Ascó ha editat *La capçalera de l'església parroquial de Sant Joan Baptista d'Ascó (1576-1582)* (2008). El catàleg d'exposició *Grup Tint-2: 1974-1976: Entre la pràctica paraartística, l'anàlisi crítica, el desvelament sociocultural i la lluita ideològica* ha estat editat per

l'Ajuntament de Banyoles el 2004. A Ripollet, la Comissió Promotora de l'Any Solà ha editat la monografia *Andreu Solà Vidal (1863-1902): Després de l'oblit* (2003).

2.4. Església catòlica

L'Arxiu Diocesà de Barcelona ha publicat el volum *Santa Teresa de l'Infant Jesús* (2006), dins l'obra iniciada als anys vuitanta amb el títol *Catàleg monumental de l'arquebisbat de Barcelona*, i altres obres com ara *El martiri dels temples a la diòcesi de Barcelona (1936-1939)* (2008). El Secretariat Interdiocesà de Custòdia i Promoció de l'Art Sagrat de Catalunya publica la revista *Taüll*, que inclou diversos articles relacionats amb el patrimoni artístic de l'Església, de la qual s'han publicat vint números en els anys que s'estudien. Les recerques dutes a terme pels diversos museus diocesans s'explicaran en el següent apartat, dedicat als museus.

2.5. Museus, biblioteques i arxius

2.5.1. Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC)

El MNAC va obrir la sala petita d'exposicions temporals el 2003, i es va inaugurar oficialment a final del 2004, un cop acabades les obres al Palau Nacional i feta la instal·lació de les diverses col·leccions; a més, el 2006 hi ha hagut un canvi de direcció. El museu ha anat alternant exposicions d'art català amb d'altres d'estrangeres; per això, ha col·laborat amb altres centres, com ara el Museu Nacional del Prado, el Museu Thyssen-Bornemisza, el Museu Nacional Centre d'Art Reina Sofia, el Centre Internacional de Fotografia de Nova York o la Tate Modern de Londres. Entre les exposicions temporals, amb els corresponents catàlegs, les més nombroses són les dedicades a l'art contemporani, que han donat un paper destacat a la fotografia.

En l'àmbit de l'art medieval, s'han pogut veure les exposicions següents:

- «La pintura gòtica hispanoflamenca. Bartolomé Bermejo i la seva època» (2003).
- «Obres mestres del romànic. Escultures de la vall de Boí» (2004).
- «Domènec i Montaner i la descoberta del romànic» (2006).

— «El romànic i la Mediterrània. Catalunya, Toulouse i Pisa (1120-1180)» (2008).

— «La princesa sàvia. Les pintures de santa Caterina de la Seu d'Urgell» (2009-2010, amb el Museu Episcopal de Vic).

De l'època moderna, se n'ha exposat la mostra «Caravaggio i la pintura realista europea» (2005-2006).

El museu ha fet especial atenció a l'època contemporània, de la qual s'han continuat les exposicions monogràfiques sobre artistes catalans:

— «Fortuny, 1838-1874» (2003).

— «Joan Llimona (1860-1926). Josep Llimona (1864-1932)» (2004).

— «Francesc Gimeno, un artista maleït» (2006).

— «Dibuixos de Santiago Rusiñol del Museu Nacional d'Art de Catalunya» (2007-2008).

— «Juli González. Retrospectiva» (2008-2009).

També s'han organitzat mostres sobre les arts gràfiques:

— «Liliana. El món fantàstic d'Apel·les Mestres» (2005).

— «Toulouse-Lautrec i l'origen del cartell modern» (2006).

— «El viatge a Espanya d'Alexandre de Laborde» (2006).

— «El cartell modern a les col·leccions del Museu Nacional d'Art de Catalunya» (2007).

Altres exposicions corresponen a la primera meitat del segle XX i a les primeres avantguardes:

— «Myrurgia (1916-1936). Bellesa i *glamour*» (2003).

— «Brücke. El naixement de l'Expressionisme alemany» (2005).

— «El Cubisme i els seus entorns a les col·leccions de Telefónica» (2005-2006).

— «L'objecte català a la llum del Surrealisme» (2007-2008).

— «Yves Tanguy. L'univers surrealista» (2007-2008).

— «Duchamp, Man Ray, Picabia» (2008).

També n'hi ha hagut de fotografia:

— «De París a Cadis. Calotípia i col·lodió» (2004).

— «Editat/Exposat. La fotografia, del llibre al museu» (2005).

— «Mirades paral·leles. La fotografia realista a Itàlia i Espanya» (2006).

— «Humberto Rivas. El fotògraf del silenci» (2006-2007).

— «Napper i Frith. Un viatge fotogràfic per la Ibèria del segle XIX» (2007-2008).

— «Això és la guerra! Robert Capa en acció» (2009).

— «Gerda Taro» (2009).

I mostres de numismàtica:

— «*Mediae aetatis moneta*. La moneda a la Mediterrània medieval» (2006-2007).

— «Cinc segles de numismàtica catalana» (2007-2008).

— «Monedes en lluita. Catalunya a l'Europa napoleònica» (2008-2009).

— «Els ibers: cultura i moneda» (2009).

S'han organitzat exposicions de zones més llunyanes, com ara:

— «La fascinació de l'Orient. Tresors asiàtics a les col·leccions reials espanyoles» (2003).

— «Bronzes arcaics del Museu de Xangai. Festins, rituals, cerimònies» (2004).

— «Perú. Indígena i virregnal» (2004).

Altres mostres, de gran abast cronològic i que han mostrat els fons d'altres institucions, han estat:

— «De Fortuny a Tàpies. Aspectes de la pintura catalana moderna en la Col·lecció Carmen Thyssen-Bornemisza» (2003).

— «Grans mestres de la pintura europea de The Metropolitan Museum of Art, Nova York. D'El Greco a Cézanne» (2006-2007).

— «Natures mortes. De Sánchez Cotán a Goya. A l'entorn de la col·lecció Naseiro adquirida per al Prado» (2007).

— «Dibuixos espanyols a la Hispanic Society of America. Del segle d'or a Goya» (2007).

— «Sorolla. Visió d'Espanya. Col·lecció de la Hispanic Society of America» (2009).

També ha organitzat l'exposició «L'imaginari d'Eugenio Lucas. La influència de Goya a la poètica romàntica» (2008-2009).

El MNAC ha continuat la publicació del *Butlletí del Museu Nacional d'Art de Catalunya*, en el qual hi ha una secció d'articles relacionats amb la història de l'art i la museologia, on participen tant conservadors del museu com altres investigadors, i un altre apartat dedicat a les notícies vinculades amb la mateixa institució. No ha aparegut anualment, sinó que en el període que s'analitza se n'han publicat quatre números.

2.5.2 Museu Picasso

El Museu Picasso de Barcelona també ha tingut un canvi de direcció el 2006, i el 2009 han començat les obres del nou edifici. El museu, dependent de l'Ajuntament de Barcelona, ha volgut reforçar el vincle amb la ciutat i amb el barri de la Ribera. El 2006 ha presentat el projecte PICASSO2006BCN, en el marc del qual s'ha celebrat el seminari «Gósol: el pròleg de l'avantguarda». S'hi han continuat fent exposicions i editant els corresponents catàlegs sobre aspectes de l'obra de Picasso, com ara *Picasso: De la caricatura a les metamorfosis d'estil* (2003, amb Lunweg), *Picasso: Guerra i pau* (2004), *Picasso i el circ* (2006, amb la Fundació Pierre Gianadda), *Els Picassos d'Antibes* (2006), *Una nova mirada: La col·lecció del Museu Picasso* (2006), *Lee Miller: Picasso en privat* (2007), *Picasso i la seva col·lecció* (2007), *Oblidant Velázquez: «Las Meninas»* (2008), *Objectes vius: Figura i natura morta en Picasso* (2008) i *Imatges secretes: Picasso i l'estampa eròtica japonesa* (2009). Així mateix, s'han dedicat mostres a altres artistes contemporanis de Picasso: «Torres-García» (2003), «Magnelli. Entre el Cubisme i el Futurisme» (2004), «Jean Hélion» (2005), «Roger De La Fresnaye 1885-1925. Cubisme i tradició» (2006) i «Kees van Dongen» (2009).

2.5.3 Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA)

El 2008, cap al final del període que s'analitza, hi ha hagut un canvi en la direcció del museu. Després de la publicació de la col·lecció, el 2002, el 2009 ha aparegut *Temps com a matèria: Col·lecció MACBA: Noves incorporacions: Guia de l'exposició*. Entre el 2003 i el 2009 s'hi han organitzat nombroses exposicions, en les quals s'ha anat combinant l'interès per artistes i temes catalans amb d'altres d'estrangers, així com per les diverses vies artístiques. El museu ha col·laborat amb altres centres, com ara la Fundació Serralves de Porto, la Fundació d'Art Modern i Contemporani de Lisboa, el Museu Nacional Centre d'Art Reina Sofia o l'Institut Mathildenhöhe de Darmstadt.

Entre les nombroses exposicions, se'n poden destacar les següents: «Adrian Piper. Des de 1965» (2003-2004), «Dies & Riedweg» (2003-2004), «Blinky Palermo» (2003), «Geni sense talent. Robert Filliou» (2003), «Art i utopia. L'acció restringida»

(2004), «Vito Hannibal Acconci Studio» (2004-2005), «Antoni Tàpies. Retrospectiva» (2004), «Hans Hofmann. El projecte Chimbote» (2004), «Robert Whitman. *Playback*» (2005-2006), «Günter Brus. Quietud nerviosa a l'horitzó» (2005-2006), «Robert Frank. Arguments» (2005), «Ignasi Aballí. 0-24 h» (2005-2006), «Jo Spence. Més enllà de la imatge perfecta» (2005-2006), «Vinil. Discs i caràtules d'artistes» (2006), «George Brecht. Esdeveniments» (2006), «Espai públic / Dues audiències. Obres i documents de la Col·lecció Herbert» (2006), «Peter Friedl. Obra 1964-2006» (2006), «Galeria Cadaqués. Obres de la Col·lecció Bombelli» (2006), «Pablo Palazuelo. Procés de treball» (2006-2007), «Gego. Desafiant estructures» (2006-2007), «Barcelona, 1978-1997. Manolo Laguillo» (2007), «Carlos Pazos. No em diguis res» (2007), «*The killing machine* i altres històries. Janet Cardiff & Georges Bures Miller. 1995-2007» (2007), «Sota la bomba. El jazz de la guerra d'imatges transatlàntica. 1946-1956» (2007-2008), «*Timelines*: transparències en una habitació fosca. Joan Jonas» (2007-2008), «Un teatre sense teatre» (2007), «Lothar Baumgarten. Autofocus retina» (2008), «Francesc Torres. *Da capo*» (2008), «Nancy Spero. Dissidances» (2008), «Espais fotogràfics públics. Exposicions de propaganda, de Pressa a The Family of Man, 1928-1955» (2008), «Rabascall. Producció 1964-1982» (2009), «Cildo Meireles» (2009-2010), «Thomas Bayrle. Diria que ja no som a Kansas» (2009), «L'anarquia del silenci. John Cage i l'art experimental» (2009-2010) i «Ray Johnson. Completa-ho i retorna-ho, sisplau» (2009-2010).

2.5.4. Museu Frederic Marès

El Museu Frederic Marès de Barcelona està treballant en el seu catàleg d'escultura, medalles i pintura dels segles XIX i XX; des del 2008 també està elaborant el catàleg de la col·lecció de mobles. Els catàlegs de les exposicions que s'han preparat al museu es publiquen dins la col·lecció «Quaderns del Museu Frederic Marès»: *Retrat del passat. La col·lecció de fotografies del Museu Frederic Marès* (núm. 8, 2003), *Objecte i memòria* (núm. 9, 2004), *Escultures famoses. La difusió del gust per l'antiguitat i el col·leccionisme* (núm. 10, 2005), *Teatres de joguina. De l'entreteniment al col·leccionisme. Catalunya, segles XIX-XX* (núm. 11, 2006), *La fortuna d'unes obres. Sant Pere de Rodes, del monestir al museu* (núm. 12, 2006), *Mirada endins. Talles medievals revelades per la càmera de Domi Mora* (núm. 13, 2007), «*Porte-bouquets*»:

Insòlites joies de la col·lecció Kenber (núm. 14, 2008) i *La bellesa ideal: Antoni Solà (1780-1861). Escultor a Roma* (núm. 15, 2009).

2.5.5. Museu d'Art Modern de Tarragona

El Museu d'Art Modern de Tarragona, dependent de la Diputació de Tarragona, ha continuat la «Col·lecció Tamarit», una sèrie de monografies d'artistes dels segles XIX i XX vinculats amb la província (en coedició amb Columna i després amb Viena Edicions). Alguns dels títols de la col·lecció són els següents: *Jassans: La pervivència de l'esperit clàssic* (2003), *Francesc Todó: La realitat transfigurada* (2003), *Carles Mani: L'escultor maleït* (2004), *Jacint Salvadó, un camí vers l'abstracció* (2005), *Francesc Gimeno: Passió i llibertat* (2005), *Corbella: De la pintura existencial a l'essencial* (2006), *Santiago Rusiñol: Paisatges i amistats* (2007), *Joaquim Mir al Camp de Tarragona* (2008), *Miró-Royo: La Farinera de Tarragona, el teler del món* (2008) i *Grau-Garriga a Tarragona* (2009).

2.5.6. Museu d'Art de Girona

El Museu d'Art de Girona, dependent de la Generalitat de Catalunya, ha continuat comptant amb la col·laboració dels professors de la UdG. Se'n podrien destacar les exposicions i catàlegs següents: *Bernat Martorell i la tardor del gòtic català: El context artístic del retaule de Púbol* (2003), *Àlbum: Imatges de la família en l'art* (2004), *Alba daurada: L'art del retaule a Catalunya, 1600-1792 «circa»* (2006, per commemorar el trentè aniversari de la institució), *Artistes, Masó, artesans* (2006), *Beulas: La despulla de la natura* (2007), o la reconeguda *Fascinació per Grècia: L'art a Catalunya als segles XIX i XX* (2009), dins els actes del centenari de les excavacions d'Empúries.

2.5.7. Museu de Lleida Diocesà i Comarcal

Des d'aquest museu s'ha coordinat l'exposició «Seu Vella. L'esplendor retrobada» (2003), amb un catàleg amb articles d'experts editat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i la Fundació La Caixa. També s'ha editat *La memòria dels Montcada: Les tombes gòtiques de la capella de Sant Pere de la Seu Vella de Lleida* (2003, també amb la Generalitat de Catalunya). S'ha iniciat la col·lecció «Quaderns del Museu de Lleida»: el primer número es titula *Els carmelites descalços a Lleida: El convent de Sant Josep* (2009).

2.5.8. Museu d'Art Jaume Morera

El Museu d'Art Jaume Morera de Lleida, de titularitat municipal, a banda del director, el 2006 ha consolidat la figura del conservador i ha incorporat en plantilla una educadora i un tècnic de difusió i comunicació. Durant aquest període, el museu ha enfortit la programació d'exposicions des d'una doble perspectiva: la que afecta directament la producció artística del segle XX a Lleida i la que fa referència a tot un seguit de produccions culturals que (dins el mateix àmbit cronològic), per la seva especial significació i interès, serveixen per apropar la realitat artística nacional.

Ha realitzat exposicions i els corresponents catàlegs entorn d'artistes vinculats a Lleida o a la figura i el temps de Jaume Morera, com ara *Antoni Samarra i Tugues (1886-1914)* (2004, amb l'Ajuntament de Ponts), *Carlos de Haes (1826-1898) al Museu d'Art Jaume Morera* (2006), *Descobrint Ricard Viñes (1875-1943): El pianista de les avantguardes* (2007, amb la Fundació Caixa de Catalunya), *Viladrich: Primitiu i perdurable* (2007), *Baldomer Gili i Roig (1873-1926): L'objectiu del pinzell* (2008) i *Xavier Gosé (1876-1915): De la Barcelona d'Els Quatre Gats al París elegant* (2008). S'ha dedicat atenció a l'estudi de les avantguardes dels anys trenta, amb les exposicions *Leandre Cristòfol: De l'aire a l'aire* (2008, amb el Museu Patio Herreriano d'Art Contemporani Espanyol i la Societat Estatal de Commemoracions Culturals [SECC]), amb motiu del centenari del naixement de l'escultor, i *Construccions líriques: Man Ray / Leandre Cristòfol: L'objecte i l'esperit dadà* (2009, amb la SECC). També, amb motiu del centenari del naixement del dissenyador Enric Crous Vidal, el museu ha organitzat l'exposició «Crous Vidal i la grafia llatina» (2008-2009). Els treballs de recerca

associats al període comprès entre els anys cinquanta i el final del segle XX han estat *Informalisme a Catalunya: 1957-1967* (2006, amb la Fundació Caixa Tarragona), *Josep Vallribera: Crida al risc* (2005), *Antoni Llena: La pintura com a experiència* (2005-2006, amb el Museu Patio Herreriano d'Art Contemporani Espanyol) i *Josep Iglésias del Marquet (1932-1989): Pintura, «collage», poeografia* (2007-2008).

2.5.9. Museu Episcopal de Vic

Ha publicat una extensa *Guia de les col·leccions* (2003), amb autors experts en cada matèria. L'any 2005 ha iniciat els *Quaderns del Museu Episcopal de Vic* (dels quals han aparegut tres volums en els anys que analitza el report), que inclouen diversos articles de recerca, una part dels quals sobre les col·leccions del museu. El 2008 ha presentat l'exposició «El cel pintat. El baldaquí de Tost», en col·laboració amb el MNAC.

2.5.10. Museu de Montserrat i Abadia de Montserrat

El Museu de Montserrat ha editat catàlegs d'exposicions del fons del museu, com ara *Els Piranesi de Montserrat* (2006), dins la col·lecció «El Gussi»; *Recordar per no tornar-hi: Cartells de la Guerra Civil espanyola de l'Abadia de Montserrat* (2008), o *La col·lecció egípcia del Museu de Montserrat* (2008, amb la Societat Catalana d'Egiptologia). També hi ha hagut exposicions amb estudis monogràfics d'artistes, com ara *Josep Obiols: Pintor de Montserrat* (2009).

Entre les múltiples publicacions de l'Abadia de Montserrat, hi ha diverses col·leccions que inclouen recerques en història de l'art, i en alguns casos, es tracta de publicacions de tesis doctorals. Entre els llibres publicats, hi ha *El tresor de la catedral de Tortosa i la Guerra civil de 1936* (2003), *El tracista fra Josep de la Concepció (1626-1690)* (2004), *L'arquitecte, l'arquitectura i la ciutat: Girona, 1760-1835* (2005), *Jordi Arenas, la sublimació de l'art* (2006, amb el Patronat Municipal de Cultura de Mataró), *Els Abadal, un llinatge de gravadors* (2007) i *La pintura mural romànica de les valls d'Àneu* (2008). Entre les publicacions periòdiques, s'hi pot destacar *Serra d'Or*, que aporta articles de recerca en història de l'art.

2.5.11. Biblioteca de Catalunya

La Biblioteca de Catalunya ha publicat catàlegs d'exposicions i la Unitat Gràfica ha publicat recerques relacionades amb el món de les arts gràfiques a Catalunya i amb el fons propi de la biblioteca: *Dalí: Una vida de llibre* (2004), *Hermenegildo Miralles, arts gràfiques i enquadració* (2005), *202 cartells America Sanchez* (2006), *Madorell, la col·lecció de la BC* (2006), *Catàleg del Fons Abadal de la Biblioteca de Catalunya* (2006) i *Mercè Llimona* (2007). També ha promogut altres publicacions, com ara *L'exaltació del llibre al Vuitcents: Art, indústria i consum a Barcelona* (2008, juntament amb l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona).

2.5.12. Altres museus i biblioteques

Entre les publicacions entorn de la història de l'art del Museu d'Història de Catalunya, hi ha *Poveda, art de contrapropaganda* (2005), *República! Cartells i cartellistes: 1931-1939* (2006), *Guinovart: Cartells d'un temps* (2007) i *Jou, Pla i Plana: Arquitectes del llibre* (2005, amb l'Associació de Bibliòfils de Barcelona).

El Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona ha publicat les actes del seminari «L'arquitectura de l'habitatge al segle XIX a Barcelona» (2008), el primer número de la col·lecció «Documents del Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona». Entre els museus barcelonins que formen l'actual Disseny Hub Barcelona (DHUB) Museus (pertanyent a l'ICUB), hi ha el Museu de les Arts Decoratives, que ha publicat, entre d'altres, *El Museu de les Arts Decoratives de Barcelona: 1932-2007, 75 anys* (2008). El Museu de Ceràmica ha publicat obres sobre la seva col·lecció: *Entre Orient i Occident: Ceràmica oriental, nord-africana i europea del Museu de Ceràmica de Barcelona* (2004) i *Els segles XX i XXI a les col·leccions del Museu de Ceràmica de Barcelona* (2008); també ha editat catàlegs d'exposicions, com ara *Talaveras de Puebla: Ceràmica colonial mexicana: Siglos XVII a XXI* (2007, amb Lunweg), i monografies dedicades a artistes contemporanis, com ara Pere Noguera i Santi Moix. El Museu Tèxtil i d'Indumentària ha editat *El laboratori de la joieria: 1940-1990* (2007), i al Gabinet de les Arts Gràfiques s'hi ha presentat *Somnis de paper: Carlos Vives, 1900-1974* (2003).

El Museu Barbier-Mueller d'Art Precolombí (tancat el setembre del 2012) també depenia de l'Ajuntament de Barcelona: s'hi poden destacar les mostres «Tesoros de la cerámica precolombina: del Museo Barbier-Mueller de Arte Precolombino de Barcelona» (2003) i «Picasso. L'home de les mil màscares» (2006).

La Biblioteca Museu Víctor Balaguer és un organisme de l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú. Cal destacar-ne les exposicions d'artistes dels segles XIX i XX vinculats a la ciutat, com ara «Rafael Sala (1891-1927). L'aventura per l'art modern» (2006) i «Damià Torrents (1883-1965). Memòria d'un escultor» (2008). El 2008 i el 2009 han aparegut els dos primers volums del *Butlletí de la Biblioteca Museu Balaguer*, que inclouen diversos articles de recerca en història de l'art.

El Consorci del Patrimoni de Sitges, constituït per la Diputació de Barcelona i l'Ajuntament de Sitges i que agrupa els diversos museus de la ciutat, ha potenciat sobretot la figura de Rusiñol, editant *Rusiñol desconegut* (2006); *Rusiñol i la pintura europea* (2006); *L'art del ferro: Rusiñol i el col·leccionisme del seu temps* (2007), i el primer número de la col·lecció «L'Amic de les Arts», *Picasso i Rusiñol: La cruïlla de la modernitat* (2008). També ha publicat *Museu Cau Ferrat: La col·lecció de vidre* (2003), *Pere Pruna: Pintor mediterrani: 1904-1977* (2004) o el catàleg de l'exposició *Miquel Utrillo i les arts* (2009).

El Museu d'Art de Sabadell, amb algunes excepcions, s'ha centrat en l'art català del segle XX. Podem destacar-ne les publicacions fruit d'exposicions: *Lluís Bagaria: Caricaturista del món barceloní: Llegat Maria Cladellas* (2003), *Psicalíptics: Erotisme i transgressió a les revistes il·lustrades del principi del segle XX* (2004), *Entre la intimitat i l'exhibició: La joia feta, portada i venerada a Sabadell* (2006) i *Sala Tres 1972-1979: En la ruta de l'art alternatiu a Catalunya* (2007).

El Museu Abelló - Fundació Municipal d'Art de Mollet del Vallès ha dedicat monografies al seu fundador (*Abelló a les col·leccions particulars*, 2005), a la seva col·lecció (*L'art modern a la col·lecció Abelló: Segles XIX-XX*, 2007) i a altres artistes (*Lluís Montané i Mollfuleda: El mediterranisme dinàmic*, 2004).

L'Institut Municipal de Museus de Reus ha publicat el *Fons d'art contemporani de l'Ajuntament de Reus* (2005); també en destaquen *Baldomer Galofre: Reus 1846 - Barcelona 1902* (2003, amb Fundació Caixa Penedès) i *Cartells de la Segona República: 1931-1939* (2007).

El Museu Diocesà de Barcelona ha publicat monografies i catàlegs d'exposicions, entre els quals es poden destacar alguns de dedicats a l'art català, com

ara *4 Gats: De Casas a Picasso* (2005, amb Bancaja), *La Ben Plantada: El Noucentisme 1906-2006* (2006, amb Bancaja), *Alfons Serrahima: L'art del disseny: 1906-2006* (2006, amb Caja de Ahorros del Mediterráneo), *Ricardo Urgell: El pintor invisible* (2008) i *Isaac Albéniz: Artista i mecenes* (2009). També s'han publicat obres més generals, com ara *Christus splendor in charitate* (2004). El Museu Diocesà i Comarcal de Solsona ha continuat treballant per a l'estudi i la difusió del seu fons. El 2004 han aparegut els dos nous volums del catàleg del museu, dedicats a les col·leccions d'entre el segle XVI i el segle XX i escrits per diversos especialistes. El Museu Diocesà d'Urgell ha publicat la monografia *Conjunt catedralici: Claustre, museu, Sant Miquel, catedral, la Seu d'Urgell* (2009).

Dels museus gironins, el Museu d'Història de Girona ha promogut el catàleg de l'exposició *Rafael Masó: Ciutadà de Girona* (2006) o de la dedicada a Emília Xargay, amb el títol *El vol d'una ratlla* (2007). El Museu del Cinema - Col·lecció Tomàs Mallol ha continuat organitzant i posteriorment publicant les actes dels Seminaris sobre els Antecedents i Orígens del Cinema: *La construcció del públic dels primers espectacles cinematogràfics* (2003), *Imatge i viatge: De les vistes òptiques al cinema: La configuració de l'imaginari turístic* (2004), *Cinema i teatre: Influències i contagis* (2006) i *Cinema i modernitat: Les transformacions de la percepció* (2008).

El Museu Comarcal de Cervera ha exposat i publicat *Patrimoni dispers: L'esplendor medieval a la Segarra* (2007). El Museu Comarcal de la Garrotxa d'Olot ha editat el catàleg *Exposició antològica de Marian Vayreda i Vila (1853-1903)* (2003, amb Fundació Caixa de Girona) i *Art a Olot durant el franquisme i la transició a la monarquia parlamentària: Un assaig d'aproximació* (2006). El Museu Comarcal de l'Urgell ha publicat *Antoni Alsina Amils: Un artista entre dos segles (1863-1948)* (2005); també edita, amb l'Arxiu Comarcal de l'Urgell, la revista d'investigació anual *Urtx: Revista Cultural de l'Urgell*, en la qual han aparegut diversos articles de recerca en història de l'art.

El Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa ha organitzat exposicions com ara «Josep Palau Oller, del Modernisme a l'art déco» (2003), «Miralls d'Orient» (2004) o «L'herbari modernista» (2006), amb els corresponents catàlegs. També ha publicat el volum *El arte real de perseguir a los sombreros: Textos y documentos para la historia del tejido y la indumentaria en las monarquías hispánicas (s. XIV-XVIII)* (2008).

Des del Museu de Badalona s'ha organitzat l'exposició i publicat el catàleg *Ros i Güell: El pintor que empaitava núvols* (2004), dins la col·lecció «Monografies badalonines». El Museu de Sant Cugat ha publicat els catàlegs de les exposicions de temàtica diversa, com ara *Iconografia bizantina: Icones dels segles XVII al XX* (2005), *Pere Formiguera: Revisions: 1974-2006* (2006, amb Obra Social Caja Madrid) o *Escola catalana de tapís: El tapís contemporani català* (2009, amb el Centre Cultural Caixa de Terrassa). El Museu Can Tinturé d'Esplugues de Llobregat ha presentat l'exposició i el catàleg *Lluís Bru: Fragments d'un creador: Els mosaics modernistes* (2005). El Museu Egipci de Barcelona ha editat el catàleg d'exposició *Arte funerario precolombino: La pasión de Tórtola Valencia* (2009). El Museu Municipal de Molins de Rei, juntament amb la Fundació Miquel Carbonell i Selva i Caixa Penedès, ha publicat *Miquel Carbonell i Selva, pintor, 1854-1896: Addenda* (2007). El Museu d'Història de L'Hospitalet ha publicat *La Col·lecció d'Art de L'Hospitalet: Obra sobre paper* (2007). L'Institut Municipal d'Acció Cultural de Mataró ha publicat diversos catàlegs d'exposicions, com ara *Ràfols Casamada / Maria Girona: Col·lecció Bassat I* (2008) o *Eduard Comabella* (2009).

El Museu de l'Empordà de Figueres s'ha centrat en la figura de Dalí, amb publicacions com ara *El país de Dalí* (2004), i en altres artistes relacionats amb el territori: *Ramon Reig: Una visió transparent d'aquest país* (2003), *Josep Maria Cañellas, Reus 1856 - París 1902: Photographie des artistes* (2005, amb Triangle Postals), *Baig: Una singular pluralitat* (2006) i *Recto/verso: La cara oculta de les obres dels museus* (2008). El Museu de la Mediterrània de Torroella de Montgrí, juntament amb el Museu d'Art de Girona, ha organitzat l'exposició i el catàleg *Francesc Gimeno i els paisatgistes del Montgrí* (2007).

El Centre Picasso d'Horta de Sant Joan ha editat el catàleg d'exposició *Picasso: Amics catalans de joventut* (2009, amb el Museu Picasso de Barcelona). Del Museu de Valls, en destaquen les mostres «Els Dalí de Català-Roca» (2004), feta conjuntament amb la Fundació Caixa Tarragona; «Galeria Adrià: un punt de referència en l'art dels anys setanta a Catalunya» (2006); «Lluís i Francesc Bonifàs. El capvespre del Barroc» (2006) dins del marc de l'Any Bonifàs, i la dedicada al grup local «Grup Un Nus: compromís i mètode per a un projecte d'art contemporani» (2008). El Museu Deu del Vendrell ha publicat *Ramon Calsina: Creador incondicional* (2009, amb la Fundació Ramon Calsina). La Vil·la Casals - Museu Pau Casals (el Vendrell) ha editat *Pau*

Casals en l'escenari de l'art: La col·lecció de Vil·la Casals (2003, amb la Fundació La Caixa) i *Vil·la Casals: Museu Pau Casals* (2007).

2.5.13. Arxius

Pel límit d'espai, únicament podem destacar algunes de les iniciatives dels arxius catalans, ja siguin comarcals o municipals. L'Arxiu Fotogràfic de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona ha editat el catàleg de l'exposició *Joan Martí, fotògraf. Belleses del XIX* (2008). L'Arxiu Comarcal de la Garrotxa d'Olot ha editat *Carme Gotarde Camps: (1892-1953): Fotògrafa* (2009), el primer volum de la col·lecció «Àlbums de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa». L'Arxiu Comarcal del Solsonès ha editat, juntament amb Pagès Editors i el Centre d'Estudis Lacetans, *Fotogrames entre la llum i la foscor: El cinema al Solsonès al segle XX* (2008), de la col·lecció «Estudis i Textos del Solsonès». L'Arxiu Històric Comarcal de les Terres de l'Ebre ha dedicat atenció especial a la història de l'art, amb la publicació de diversos dossiers com ara *Arts del color de l'època del gòtic a Tortosa* (2003) o *La baixada de la Cinta, 500 anys* (2008) dins la revista *Recerca*. També ha iniciat la col·lecció «Quaderns de Recerca», amb els volums *Les imatges de la Mare de Déu de la Cinta: (De forana a localista. Una aproximació a la iconografia de la santa Cinta de Tortosa)* (escrit entre el 2001 i el 2002 i publicat, després de diversos entrebancs, el 2004) i *Cultura i art a la Tortosa del Renaixement* (2005). L'Arxiu Comarcal de l'Urgell, a Tàrrrega, ha publicat *Documents per a la història de l'art de l'església parroquial de Santa Maria de Verdú* (2004).

2.6. Centres culturals públics

2.6.1. Centre de Cultura Contemporània de Barcelona

El Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB) ha organitzat exposicions i ha publicat catàlegs que vinculen diverses disciplines artístiques, establint lligams tant amb l'art català com amb l'art internacional. En són exemples: *El món i la meva càmera* (2003), *La ciutat que mai no existí: Arquitectures fantàstiques en l'art*

occidental (2003), *El salvatge europeu* (2004), *En guerra* (2004), *París i els surrealistes* (2005), *Hammershøi i Dreyer* (2007), *El segle del «jazz»* (2009) o *Il·luminacions: Catalunya visionària* (2009).

2.6.2. Altres centres

El Centre d'Art Santa Mònica de la Generalitat de Catalunya ha canviat el seu nom per Arts Santa Mònica: ha acollit exposicions de diversos caires, interdisciplinàries i transversals, centrades sobretot en l'art contemporani. De temes amb una certa perspectiva històrica, s'ha publicat *El camp de concentració de Bram, 1939* (2009) i *Miró/Dupin: Art i poesia* (2009). El centre d'exposicions de la Virreina ha començat una nova etapa com a Centre de la Imatge el 2008. En els anys que s'analitzen, ha presentat exposicions com ara «Eugeni Forcano. Fotografies (1960-1996)» (2005), «Centelles. Les vides d'un fotògraf (1909-1985)» (2006) o «El llibre de les meravelles: Joan Fontcuberta» (2008). El Centre Cultural Tecla Sala de l'Hospitalet de Llobregat ha dedicat atenció als artistes dels segles XX i XXI i ha publicat títols com ara *Rafael Barradas, 1914-1929* (2004), *Joaquim Chancho: Prospectiva 1973-2003* (2004) i *Fundació Arranz-Bravo: La col·lecció* (2006). El Centre d'Art La Panera de Lleida, dedicat a les arts visuals contemporànies, ha estat inaugurat el 2003 amb l'exposició «L'univers obert d'Antoni Tàpies». Ha organitzat mostres dedicades a artistes, com ara «Otras geologías, de Daniel Canogar» (2005), i d'altres més generals, com ara «CVA (María Luisa Fernández i Juan Luis Moraza)» (2005-2006, amb Artium) o «Natures silencioses. Fundación Ordóñez-Falcón de Fotografía (COFF)» (2006, amb el Centre d'Art i Natura Fundació Beulas d'Osca).

2.7. Fundacions

2.7.1. Fundació Joan Miró

Seguint la premissa amb què va ser creada, la Fundació Joan Miró ha realitzat grans exposicions internacionals sobre art contemporani, tant monogràfiques d'artistes com transversals o temàtiques: «Jan Fabre. *Gaude succurrere vitae*» (2003), «Chillida» (2003), «La bellesa del fracàs. El fracàs de la bellesa» (2004), «*Manifest groc*. Dalí,

Gasch, Montanyà i l'antiart» (2004), «La dona. Metamorfosi de la modernitat» (2004), «Sert, mig segle d'arquitectura 1928-1979» (2005), «Joan Miró. Arquitectura d'un llibre» (2005), «Mestres del *collage*. De Picasso a Rauschenberg» (2005), «Douglas Gordon. El que vols que digui... Jo ja sóc mort» (2006), «Joan Miró 1956-1983. Sentiment, emoció i gest» (2006), «Claes Oldenburg. Coosje van Bruggen. Escultura, potser» (2007), «Sean Scully» (2007), «Un cos sense límits» (2007), «Vermell a part. Art contemporani xinès de la Col·lecció Sigg» (2008), «Olafur Eliasson. La naturalesa de les coses» (2008, amb la Fundació Caixa Girona, amb motiu del I Premi Joan Miró), «Modernitat americana. Obres de la Corcoran Gallery of Art» (2008-2009), «Kiki Smith. *Her memory*» (2009) o «Frantisek Kupka» (2009-2010).

2.7.2. Fundació Gala-Salvador Dalí

La fundació ha publicat l'edició de les obres completes de Dalí, amb el títol de col·lecció «Obra Literària Completa», juntament amb Destino i la SECC (7 volums, entre el 2003 i el 2006). També ha publicat diversos llibres i catàlegs d'exposicions, com ara *Dalí grafista* (2003), *Dalí i Gaudí*, *Dalí íntim* (2004, amb el Cercle de Lectors), *Dalí: Salvador Dalí i les revistes* (2008) o *Metamorfosi de Narcís* (2008, amb el Cercle de Lectors). Durant l'Any Dalí (2004), la fundació ha col·laborat amb diverses institucions que han dedicat exposicions o publicacions a Dalí. Des del 2004, amb motiu del centenari del naixement de l'artista, la fundació té en línia la primera part del catàleg raonat de l'obra pictòrica de Salvador Dalí (1910-1930), ampliat actualment fins al 1951.

2.7.3. Fundació La Caixa

La Fundació La Caixa ha estès una xarxa de llocs expositius pel territori català, amb el pes a les capitals de província, sobretot a Barcelona. S'ha continuat la línia d'itineràncies, i també s'han alternat els temes catalans amb d'altres d'estrangers, prioritzant aquests darrers i col·laborant amb centres europeus com ara la Tate Britain o el Centre Pompidou.

Ha dedicat poca atenció a l'art català: «La catedral de Girona: l'obra de la seu» (2003), «Dalí. Cultura de masses» (2004), «Rafael Masó i Valentí, arquitecte» (1880-1935) (2006), «El món d'Anglada-Camarasa» (2006), «Anglada-Camarasa en la col·lecció Fundació La Caixa» (2007) i «Joaquim Mir. Antològica 1873-1940» (2009). En canvi, hi ha hagut una variada aposta per l'art internacional: «Al gust de Cartier-Bresson» (2003), «Els mestres del gravat en la col·lecció del British Museum» (2003), «Viatge al món de les ombres» (2003), «El jardí fantàstic. Joieria modernista a les col·leccions europees» (2004), «Giuseppe Penone» (2004), «La figura imaginada» (2004), «Paisatges mediàtics» (2004), «Rodin i la revolució de l'escultura. De Camille Claudel a Giacometti» (2004), «Max Ernst. Invisible a primera vista. Gravats, llibres il·lustrats, escultures. Col·lecció del Kunstmuseum Bonn» (2005), «Turner i Venècia» (2005), «La Bauhaus de festa (1919-1933)» (2005), «Henry Moore» (2006), «Jean-Honoré Fragonard (1732-1806). Orígens i influències. De Rembrandt al segle XXI» (2006), «Alberto Giacometti a la Col·lecció Klewan» (2007), «Hogarth» (2007), «Entre Picasso i Dubuffet. La Col·lecció Jean Planque» (2007), «L'escultura en els temples indis: l'art de la devoció» (2007), «Entre el sagrat i el profà. El Renaixement a Prato» (2008), «Alphonse Mucha, 1860-1939. Seducció, modernitat, utopia» (2008), «El pa dels àngels. Col·leccions de la Galeria dels Uffizi. De Botticelli a Luca Giordano» (2008), «L'art del Tibet. Imatges per a la contemplació» (2008), «Maurice de Vlaminck, un instint *fauve*. Pintures del 1900 al 1915» (2009), «Els mons de l'islam a la col·lecció del Museu Aga Khan» (2009) i «Palladio» (2009).

Aquesta fundació ha fet atenció també a la seva col·lecció d'art contemporani, publicant *Temps de vídeo 1965-2005: Col·lecció Nouveaux Médias del Centre Pompidou amb la participació de la col·lecció d'art contemporani i Fundació La Caixa* (2005) i *Zones de risc: Col·lecció d'Art Contemporani Fundació La Caixa* (2008).

2.7.4. Fundació Vila Casas

Entre els seus diversos museus i espais d'exposicions dedicats a l'art català contemporani, hi destaquen diferents exposicions i catàlegs publicats: els catàlegs multidisciplinaris *Llistes d'espera* (2003) i *Joan Brossa, constructor i home d'ofici* (2004, amb la Fundació Joan Brossa), i catàlegs de pintura com ara *Agustí Puig, 100 gravats de Roma* (2003).

2.7.5. Fundació Caixa de Catalunya

Ha organitzat exposicions a la seva seu, la Pedrera, publicant-ne els respectius catàlegs. S'hi han presentat algunes mostres vinculades a Catalunya, com ara «Gargallo» (2006), «Ramón Gaya. L'hora de la pintura» (2006), «Josep Mompou» (2009) i «Maillol» (2009-2010), i d'altres temes, com ara «Kandinsky. La dissolució de la forma (1900-1920)» (2003), «L'esplendor de la ruïna» (2005), «Kasimir Malèvitx» (2006), «Passió i negoci. L'art a la Venècia dels segles XVII i XVIII» (2007-2008), «Ukiyo-e, imatges d'un món efímer. Gravats japonesos dels segles XVIII i XIX de la Bibliothèque Nationale de France» (2008) i «Zoran Music. De Dachau a Venècia» (2008). La fundació ha continuat publicant la revista *Nexus*, que ha passat de semestral a anual; en destaca el número monogràfic *Art contemporani. Exploracions, transversalitats, valoracions, derives* (2004).

2.7.6. Fundació Caixa Girona

La Fundació Caixa Girona ha organitzat un considerable nombre d'exposicions a la Fontana d'Or de la capital gironina, acompanyades dels seus catàlegs. Dins l'àmbit artístic català, s'han pogut veure les mostres següents: «Els Masriera. Un segle de joieria i orfebreria» (2004), «El Crist romànic a les terres de Girona» (2005), «Guinovart, obres del 2000 al 2005» (2005), «Joan Miró, paisatges» (2006), «Berlín > Londres > París > Tossa... La tranquil·litat perduda» (2007), «La imatge de l'artista. Gravats antics sobre el món de l'art» (2008), «Enric Casanovas, escultor i amic» (2008), «Nonell. Figures i espais» (2009) i «Joan Brull. Realitat i somni» (2009). I sobre altres àmbits, s'han exposat «Un país ideal. El paisatge simbolista a França» (2006), «Man Ray. Llums i somnis. Col·lecció Goldberg-D'Afflicto» (2006), «Orígens de l'avantguarda russa» (2008) o «Juan Gris: il·lustrador, 1904-1912. Col·lecció Emilio Ferré» (2009).

2.7.7. Fundació Cultural Caixa Terrassa

La Fundació Cultural Caixa Terrassa ha centrat el seu interès en l'estudi i la difusió de l'obra d'artistes vinculats a la ciutat, amb exposicions com ara «Antoni Badrinas (1882-1969). Una vida dedicada a l'art» (2003), «Alexandre de Riquer, obra gràfica» (2006) i «Eduard Blanxart. Una vida dedicada a l'art. Disseny i decoració entre 1939 i 1983» (2007). Amb l'editorial Lunweg, ha continuat editant monogràfics d'artistes, paral·lelament a les exposicions organitzades al centre: *Laureà Barrau (1863-1957)* (2003), *Roca-Sastre: Una vindicació del realisme* (2004), *Francesc Torras Armengol, 1832-1878* (2005), *Enric Monjo: La realitat de la figura* (2006), *Enric-C. Ricart i el Noucentisme* (2007) i *Rafael Benet: Pintura, paraula, ritme* (2008), així com la monografia sobre el conjunt monumental *Ecclesiae egarenses* (2009).

2.7.8. Institut Amatller d'Art Hispànic

Ha continuat coordinant l'elaboració de l'Inventari de Béns Mobles de l'Església Catòlica a Catalunya per a la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya. Ha publicat la monografia *Puig i Cadafalch* (2006), juntament amb Lunweg.

2.7.9. Altres

La Fundació Francisco Godia ha mantingut la seva línia d'exposicions vinculades al col·leccionisme particular, com ara «Vidre d'artista. *Art nouveau* i *art déco*. Col·lecció Salvador Riera» (2004) o «El descobriment de la ceràmica catalana a les col·leccions privades. Segles XIV al XVIII» (2005-2006). El 2007, amb motiu de la inauguració de la nova seu, a la casa Garriga-Nogués de l'Eixample, ha publicat un voluminós llibre amb l'estudi de la seva col·lecció, on hi ha participat un gran nombre d'especialistes. La Fundació Fran Daurel de Barcelona s'ha centrat en els catàlegs i exposicions dedicats a l'art contemporani, en els quals de vegades ha col·laborat amb diverses institucions com ara la Generalitat de Catalunya o Ibercaja: *Marcel Martí: Un clàssic de la modernitat* (2003), *Clavé, la raó de pintar* (2006) i *Dau al Set: Joan*

Brossa, Juan Eduardo Cirlot, Modest Cuixart, Joan Ponç, Arnau Puig, Antoni Tàpies, Joan-Joseph Tharrats (2008). La Fundació Palau. Centre d'Art. Caldes d'Estrac ha publicat el seu catàleg general, el 2003, i d'altres catàlegs, com ara *Ismael Smith, reivindicat* (2005). La Fundació Foto Colectania de Barcelona, centrada en la fotografia i el col·leccionisme, ha publicat *Vidas privadas: Colección Fundación Foto Colectania* (2004). La Fundació Suñol ha publicat *Col·lecció Josep Suñol, Les Escales* (2004), *Col·lecció Josep Suñol: Catàleg raonat* (2004), *Col·lecció Josep Suñol: Primera part: 1915-1995* (2008) i *Porta } Zush: 1961-1979* (2009). La Fundació Espais d'Art Contemporani de Girona ha editat títols com ara *El terrorisme domèstic d'Antoni Padrós al cinema independent de l'Espanya dels anys setanta* (2003) i *Art modern i franquisme: Els orígens conservadors de l'avantguarda i de la política artística a l'Estat espanyol* (2007), dins la col·lecció «Premi Espais a la Crítica d'Art», i el volum *Eufòries, desencisos i represes dissidents: L'art i la crítica dels darrers vint anys* (2007).

La Fundació Caixa Manresa ha continuat la seva línia editorial, publicant amb Angle Editorial diversos volums de la col·lecció «Patrimoni Artístic de Catalunya», com ara *Cases d'indians* (2004), *El romànic català* (2007) o *El Modernisme* (2008). La Fundació Caixa de Sabadell ha presentat exposicions (acompanyades de catàleg) com ara «El món dels somnis. Els pintors surrealistes i Salvador Dalí» (2003) o «El sexe i la rauxa. Els artistes catalans i la sexualitat, 1860-2005» (2005). La Fundació Banc Sabadell ha presentat un catàleg de la seva obra: *Col·lecció d'art Banc Sabadell* (2007). De l'Espai Cultural Caja Madrid de Barcelona, en destaca el catàleg de l'exposició *Félicien Rops: (1833-1898)* (2004). La Fundació Caixa Penedès ha col·laborat amb altres institucions en la publicació de llibres i catàlegs d'exposicions, que ja s'han anat esmentant, i ha organitzat a la seva seu l'exposició «Lluís Maria Güell: 1909-2001» (llibre editat per Ramon Nadal, 2004). La Fundació Caixa Tarragona ha organitzat exposicions molt diverses, algunes de les quals relacionades amb artistes de la província: «La represa cultural a Tortosa (1949-1969)» (2003), «Apel·les Fenosa. Els quatre elements. Rere les petjades d'Empèdocles» (2004, amb la Fundació Apel·les Fenosa), «Jaume Mercadé i la joia d'art» (2005), «Informalisme a Catalunya: 1957-1967» (2006), «Carles Mani. Un modernista al marge» (2007) i «Paisatges del sud» (2008). La Fundació Noguera ha editat *Arquitectura religiosa del segle XVIII a la Segarra i l'Urgell: Condicionants, artifexs i pràctica constructiva* (2006, juntament

amb Pagès Editors). La Fundació Revista de Catalunya edita la *Revista de Catalunya*, que dedica una secció a articles de recerca en història de l'art.

Per tancar aquest àmbit, hi ha les exposicions i els llibres promoguts per fundacions dedicades a un artista, ja tinguin una seu que es pugui visitar o no. La Fundació Antoni Tàpies de Barcelona ha programat exposicions entorn de l'artista, com ara «Els cartells de Tàpies i l'esfera pública» (2006-2007), i alhora s'ha fixat en altres artistes contemporanis, així com en temes d'art, pensament i territori actuals. La Fundació Arranz-Bravo de l'Hospitalet de Llobregat ha inaugurat la seva seu temporal el 2009 i ha publicat diversos catàlegs sobre l'artista, com ara *Fundació Arranz-Bravo: La col·lecció* (2006) i *La col·lecció d'obra gràfica de la Fundació Arranz-Bravo* (2008). La Fundació Apelles Fenosa del Vendrell ha promogut estudis sobre la relació de Fenosa amb altres artistes, com ara *Cocteau-Fenosa: Relleus d'una amistat* (2007) i *Manuel Humbert* (2007), tots dos publicats amb Polígrafa. La Fundació Privada Espai Guinovart d'Agramunt ha publicat *Guinovart: Obres del 1948 al 2007* (2008). La Fundació Mascort de Torroella de Montgrí ha editat les monografies *Audàcia i delicadesa: El moble de Torroella de Montgrí i l'Empordà (1700-1800)* (2008) i *José María Mascort: La força del paisatge* (2009). La Fundació Casamor de Navata ha publicat *Anton Casamor: La obra de un gran artista* (2008), i la Fundació Àngel Planells de Blanes, els títols *Àngel Planells: Realista* (2003) i *Planells: Surrealista* (2004). La Fundació Rafael Benet ha publicat un segon volum de l'obra del pintor i crític d'art, *Rafael Benet: 1889-1979: Catàleg revisat i actualitzat de l'obra pictòrica* (2004), i el seu butlletí. Entre el 2006 i el 2009, també ha publicat quatre volums de les *Cròniques d'art a «La Veu de Catalunya»* del període 1928-1936. La Fundació Folch i Torres ha publicat *Últims escrits: Destino 1952-1963* (2009).

2.8. Entitats i associacions culturals d'àmbit local

Les associacions i els centres d'estudis fan una gran labor de recerca en l'àmbit local. Per posar-ne alguns exemples, el Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles ha editat *Art gòtic dels segles XIII i XIV al Pla de l'Estany* (2008), dins «Quaderns». El Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès ha publicat el volum *Pantocràtor de Ripoll: La portada romànica del monestir de Santa Maria* (2009), amb l'Ajuntament de Ripoll, i cada dos anys publica els *Annals*, que inclouen alguns articles de recerca en història de

l'art. El Centre d'Estudis del Gaià ha realitzat l'exposició i el llibre *Santes Creus: De monestir a monument 1821-1921* (2008, amb la Diputació de Tarragona i el Museu d'Història de Catalunya). El llibre *Can Freixedas: Història d'una casa modernista* (2009) ha estat editat per l'Institut d'Estudis Penedesencs amb Edicions i Propostes Culturals Andana. L'Institut d'Estudis Ilerdencs, fundació pública de la Diputació de Lleida, ha publicat les *Actes del I Congrés Internacional de Gravats Rupestres i Murals: Homenatge a Lluís Díez-Coronel: Lleida, 23-27 de novembre de 1992* (2003). El Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat ha publicat la monografia *Arquitectura i urbanisme a Sant Feliu de Llobregat (1826-1936): De Pere Serra i Bosch a Nicolau M. Rubió i Tudurí* (2005). Els Amics de Besalú i el seu Comtat han publicat nombroses recerques, com ara *Obra dispersa del romànic gironí* (2005), *Santa Maria de Besalú: Arquitectura, poder i reforma* (2007) o *Els monestirs benedictins a l'antic comtat de Besalú* (2009). El Cercle d'Estudis Històrics i Socials Guillem Oliver del Camp de Tarragona ha publicat el llibre *De l'erudit al turista: Inici de la projecció del patrimoni artístic i cultural de Tarragona (1834-1933)* (2004). L'Institut d'Estudis Vallencs ha publicat el llibre *Els Bonifàs: Una nissaga d'escultors* (2006).

Dues entitats artístiques centenàries han celebrat efemèrides, i amb aquest motiu han publicat llibres de referència: el Reial Cercle Artístic de Barcelona ha publicat *Cercle Artístic de Barcelona: 1881-2006: Primera aproximació a 125 anys d'història* (2006), i el Cercle Artístic de Sant Lluç, amb motiu de l'exposició sobre els seus cent deu anys, ha editat *Cercle Artístic de Sant Lluç, 1893-2003*. Per commemorar el cent seixantè aniversari de la fundació del Gran Teatre del Liceu, la seva Fundació ha organitzat i editat el catàleg de l'exposició *L'encís de la dona: Ramon Casas al Liceu i a Montserrat* (2007).

El Col·legi d'Arquitectes de Catalunya ha publicat monografies de destacats arquitectes de l'època del Modernisme: *Lluís Domènech i Montaner: Viatges per l'arquitectura romànica* (2006) i *Joan Rubió i Bellver: Arquitecte modernista* (2007, en coedició amb la UB). La Demarcació de Girona del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya ha promogut la difusió dels seus fons amb *Enric Catà i Catà: 1878-1937: Fons d'arxiu* (2005) i *Josep Esteve i Corredor (1896-1965): Fons d'arxiu* (2007). El Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Lleida ha editat el catàleg de l'exposició *Coma Estadella i la Petite Galerie* (2009). El Centre de Lectura de Reus ha publicat diversos llibres sobre temàtica artística vinculada al territori: *Gaudí: Reus i el seu temps* (2003, amb la Demarcació de Tarragona del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya), *Pintura i*

història: Fortuny, Sans Cabot i Prim a la batalla de Tetuan (2004) i *Patrimoni en perill: Notes sobre la salvaguarda dels béns culturals durant la Guerra Civil i la postguerra (1936-1948)* (2004). El Foment d'Art i Cultura d'Amposta ha publicat el catàleg de l'exposició *Llabor ebrenca: Patrimoni escultòric dels segles XIX i XX* (2009). L'anterior Foment de les Arts Decoratives i actual Foment de les Arts i el Disseny ha publicat *FAD. Més d'un segle d'arquitectura, disseny i creativitat* (2005).

2.9. Món editorial privat

Hi ha una gran diversitat de publicacions en el món editorial privat: des de col·leccions, fins a monografies, catàlegs d'exposicions, catàlegs raonats...; de vegades es tracta de coedicions amb institucions públiques com ara ajuntaments, diputacions, etcètera.

Edicions 62 ha publicat dos volums més de la col·lecció «Història de l'Art Català», amb els títols *Els grans museus de Catalunya* (2005) i *Art català al món* (2007). També, el volum *Catalunya destruïda* (2005), dins la col·lecció «Història de la Cultura Catalana». A més, ha publicat altres monografies, com ara *Santiago Rusiñol, el caminant de la terra* (2003), *Arquitectura contemporània a Catalunya* (2005) o *Visió i signe: La pintura de Ràfols-Casamada* (2006). La ja desapareguda Edicions L'Isard ha culminat la seva aposta per les dues col·leccions d'història de l'art català ja referenciades en l'anterior report, on hi han col·laborat nombrosos experts en la matèria. En primer lloc, «Art de Catalunya. Ars Cataloniae», que ofereix una visió no cronològica, amb els volums *Art i nació catalana* i *Relacions amb l'exterior. Índexs generals*, ambdós del 2003. I en segon lloc, la col·lecció «El Modernisme», de la qual han aparegut el 2003 els volums *Aspectes generals* i *Les arts tridimensionals, la crítica del Modernisme*, i el 2004, *En paral·lel al Modernisme*. Angle Editorial ha publicat temes diversos, com ara *Farmàcies històriques de Catalunya* (2007), *La imaginació noucentista* (2009, amb els assaigs presentats al simposi amb el mateix nom) o *Ignasi Oms i Ponsa, arquitecte: La consolidació del Modernisme terra endins* (2009). Ha publicat també diversos volums de gran format il·lustrats amb Fundació Caixa Manresa dins la col·lecció «Patrimoni Artístic de Catalunya». Pòrtic ha editat el llibre *Catalunya-Europa: L'art català dins Europa* (2003). Proa ha publicat el sisè volum, *1936-1939*,

del *Diari 1918-1961* de Joaquim Renart (2003), així com altres llibres, com ara *Art, poder i religió: La Sagrada Família en Verdaguer i en Gaudí* (2006).

Lunweg Editores ha publicat amb diverses institucions, tant públiques (ICUB, MNAC, Museu Nacional Centre d'Art Reina Sofia) com privades. Per exemple, *Joan Colom: Fotografies de Barcelona, 1958-1964* (2005, juntament amb el Ministeri de Cultura) o el catàleg d'exposició *Barcelona 1900* (2007). De l'Editorial Mediterrània, en destaquen els tres volums de *La pintura de Santiago Rusiñol: Obra completa* (2004) i altres monografies d'artistes: *Anglada-Camarasa: Dibujos. Catálogo razonado* (2006), *Subirachs a Montserrat* (2007), *El plasticisme espiritual de Francesc Domingo* (2008) i l'obra *Gaudí, Jujol i el Modernisme al Baix Llobregat* (2003). L'editorial també ha col·laborat en diverses publicacions amb la Fundació Apel·les Fenosa. Columna ha col·laborat amb la Diputació de Tarragona en la col·lecció dedicada a artistes catalans contemporanis vinculats a les comarques de Tarragona. Ha publicat altres obres sobre història de l'art, com ara *Matèria reservada: Els artistes catalans i les biennals de Venècia* (2009). Viena Edicions ha agafat el relleu com a editora de la «Col·lecció Tamarit» de Tarragona i ha iniciat la col·lecció «Viena Art», on ha publicat *Joaquim Mir a Vilanova* (2006). També ha editat en col·laboració amb diverses institucions: per exemple, *Antoni Rovira i Trias: Arquitecte de Barcelona* (2007), amb l'Ajuntament de Barcelona. AUSA ha editat diverses monografies de pintors: *Torres-García* (2003, amb el Museu Picasso de Barcelona), *Anglada-Camarasa y Argentina* (2003) i *Joan Serra* (2003). Ha publicat altres volums sobre col·leccions d'art: *Col·lecció d'art del Port de Barcelona* (2004) i *La mujer pintada = Die gemalte frau: The Viktor Elliot Collection* (2004). D'Edicions Polígrafa, en destaquen les publicacions de monografies dedicades a artistes catalans contemporanis, com ara els tres volums de *Tàpies: Obra completa* (2003-2006, amb la Fundació Antoni Tàpies), *Riera i Aragó: Iconografía* (2003) i *Apel·les Fenosa: Catalogue raisonné de l'oeuvre graphique* (2008).

De l'editorial Àmbit, se'n poden destacar títols com ara *Estelas de color: La escultura de Franco Monti* (2005) o *René Metras: 1926-1984: Reconstruir los sueños: El hombre, el coleccionista, el galerista* (2008). Gustavo Gili, dedicada sobretot al disseny, ha publicat *Tàpies: Obra gràfica = Graphic work: 1987-1994* (2009). Destino ha publicat diversos volums sobre Dalí, entre els quals *Dalí, un creador dissident* (2004), recull de les ponències del congrés internacional «Dalí, segle XXI. La fortuna crítica d'un creador dissident». Electa ha editat el catàleg *París, Gaudí e il Modernismo catalano* (2003) per a l'exposició celebrada al claustre de Bramante de Roma.

L'editorial Infiesta, amb la col·lecció «Gent Nostra», ha promogut la publicació de monografies dedicades a diversos artistes: *Gaspar Camps* (2004), *Lambert Escaler* (2005), *Eusebi Arnau* (2006) i *Durancamps* (2008). Quaderns Crema ha publicat *Àlbum Manolo Hugué* (2005). Parsifal ha editat *Salvador Dalí, cine y surrealismo(s)* (2003), *Cuixart: Biografia inacabada* (2003) o *Els evolucionistes* (2004). Pagès Editors ha publicat *La Seu Vella i el turó* (2007) i *El complot: La trama en la segregació del bisbat de Lleida i el litigi de les obres d'art* (2008). L'editorial Llibres de Batet ha editat el volum *Miquel Blay i Fàbrega, 1866-1936: Itinerari artístic* (2004). Pragma ha publicat diversos volums sobre el patrimoni de Reus: *Arquitectura modernista a Reus* (2003), *Arquitectura noucentista a Reus* (2003) i *L'Institut Pere Mata de Reus: De Lluís Domènech i Montaner* (2004), així com la monografia *Orientalisme: L'Al-Maghríb i els pintors del segle XIX* (2005). Agustí Dalmau ha editat el llibre *El patrimoni d'artistes modernistes a Ripoll* (2005). L'Editorial Afers ha publicat *Alexandre Cirici Pellicer: Una biografia intel·lectual* (2007). Nova Catalunya Edicions ha publicat *Artistes catalans: Pintors: Romanticisme i Realisme en el segle XIX* (2008). Gràfiques Barberà ha imprès el llibre *Ricard Marlet i Saret: Escultura, pintura, dibuix, gravat* (2008) i LumenArtis ha publicat *La carta de Gabriel de Vallseca de 1439: Estudi i edició* (2009).

2.10. Altres

Pel que fa a les galeries, no hi ha gaires resultats de recerca en història de l'art. La galeria d'art Artur Ramon ha organitzat «Manolo Hugué: retrats escultòrics (1910-1931)» (2007), acompanyada d'un catàleg de la mostra. Amb motiu del cent trentè aniversari de la galeria, la històrica Sala Parés ha editat el llibre *Sala Parés: 130 anys: 1877-2007* (2007). Manuel Barbié Galeria d'Art ha editat *Jean Arp: Una retrospectiva de escultura* (2005), *Sonia & Robert Delaunay* (2006), *Lee Miller: Creación y valentía* (2008) i *De camino a París* (2009). Oriol Galeria d'Art ha editat *Moisès Villèlia i l'articulació del buit* (2005), *Torres-García: 30 pintures de 1919 a 1949: Barcelona-Nova York-Madrid-Montevideo* (2006), *Alberto Magnelli: Pinturas y dibujos* (2008) i *Zoran Music: Pinturas y dibujos* (2009), i, juntament amb Francesc Mestre / Art, ha presentat *El primer Roca-Sastre* (2007). La Galeria A-34 ha editat el catàleg de l'exposició *De Rusia a la URSS: Grafismo y revolución* (2009). El Gremi de Galeries

d'Art de Catalunya ha publicat *Aparadors d'art: Una aproximació a la història del galerisme a Catalunya: Dels inicis a la creació del Gremi de Galeries d'Art de Catalunya* (2006).

L'Espai Mallorca de Barcelona ha editat *La mirada del viatger: Les Balears a les col·leccions fotogràfiques de la Biblioteca de Catalunya (1900-1935)* (2009). Es Baluard de Palma ha organitzat la mostra «Rusiñol, la passió per Mallorca: del luminisme i el Simbolisme a l'estampa japonesa», el 2007. El 2008 s'han publicat les actes del XV Congrés Nacional d'Història de l'Art (Comitè Espanyol d'Història de l'Art) de Palma, del 2004. La Col·lecció Thyssen-Bornemisza, arran del dipòsit de la col·lecció al MNAC, ha editat *Col·lecció Thyssen-Bornemisza al Museu Nacional d'Art de Catalunya* (2004).

Entre les publicacions del Ministeri de Cultura d'Espanya, hi ha el catàleg de l'exposició *Serra: El arte de la cerámica* (2005), dedicada a la família de ceramistes, que es va fer al Museu Nacional de Ceràmica i de les Arts Sumptuàries González i Martí i a la Sala d'Exposicions El Castell de Cornellà de Llobregat. La SECC del Ministeri de Cultura ha publicat *Santiago Rusiñol, arquetipo de artista moderno* (2009), el volum de les actes del simposi del mateix títol celebrat el 2007. Així mateix, aquest organisme ha col·laborat amb altres iniciatives, com ara l'edició de les obres completes de Salvador Dalí. El Museu Nacional Centre d'Art Reina Sofia ha publicat els catàlegs de les exposicions *Joan Rebull: Años 20 y 30* (2003, amb Àmbit), *Català-Roca: Barcelona-Madrid años cincuenta* (2003, amb Lunweg), *Galería Cadaqués (1973-1997)* (2004) i *Julio González: Retrospectiva* (2008). La Biblioteca Nacional de Madrid ha organitzat l'exposició «Miquel Plana, artista y bibliófilo en la Biblioteca Nacional», el 2003. La Reial Acadèmia de Belles Arts de San Fernando de Madrid ha organitzat l'exposició «El amor al arte. Nicole Florensa, Apel·les Fenosa» (2008), a la Calcografia Nacional, juntament amb la Fundació Apel·les Fenosa. La Fundació MAPFRE, amb seu a Madrid, també ha dedicat atenció a l'art català: n'és una mostra l'exposició «Joaquim Mir, 1873-1940» (2004), amb el corresponent catàleg, i la col·lecció «Grandes Maestros del Arte Moderno y Contemporáneo», on s'han publicat les monografies *Hermen Anglada-Camarasa* (2006), *Remedios Varo* (2007), *Josep de Togores* (2008) i *Joan Miró* (2008). Així mateix, cal esmentar també les publicacions sobre les col·leccions artístiques MAPFRE, amb títols com ara *Bagaría en «El Sol»: Política y humor en la crisis de la Restauración* (2007) o *Joan Junyer* (2007). A Madrid, el Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (BBVA) ha publicat i acollit l'exposició *Obras maestras del Museo*

de Montserrat en BBVA: De Caravaggio a Picasso (2008). L'Institut Valencià d'Art Modern (IVAM) i Publicaciones de la Residencia de Estudiantes han editat *El primer Dalí: 1918-1929: Catálogo razonado* (2005). L'IVAM també ha organitzat l'exposició «Pablo Gargallo», amb el corresponent catàleg (2004). El Museu Valencià de la Il·lustració i la Modernitat ha acollit l'exposició «Ramon Casas i el cartell» (2005), amb un catàleg editat pel museu, la Diputació de València i la Caja de Ahorros del Mediterráneo. Al Museu de Belles Arts de Bilbao, el 2006 s'hi ha organitzat la mostra i catàleg *Zamacois, Fortuny, Meissonier*. El Museu d'Art Contemporani Esteban Vicente de Segòvia ha publicat el llibre *Manolo Hugué* (2006). L'entesa entre diverses institucions (Ajuntament de Fraga, Generalitat de Catalunya, Govern d'Aragó i Ibercaja) ha promogut la publicació del catàleg de l'exposició itinerant *Viladrich: Primitiu i perdurable* (2007). A Saragossa, Ibercaja ha organitzat diverses exposicions sobre pintors modernistes amb els corresponents catàlegs: *Ramón Casas* (2006), *Isidro Nonell: Antològica* (2007) i *Santiago Rusiñol* (2007), així com *Leandre Cristòfol, metamorfosis de la escultura* (2009). El 2008, la Universitat de Granada ha publicat *La crítica de arte en España (1830-1936)* (2008), que inclou un article dedicat a Catalunya. L'editorial Antonio Machado Libros ha publicat *Picasso en Gósol: Un verano para la modernidad* (2007).

A escala internacional, també hi ha hagut interès per la història de l'art català, ja sigui com a catàleg d'exposicions, monografies o jornades d'estudi. El 2005 s'han presentat les mostres i els catàlegs *Preludio al Modernismo español: De Fortuny a Picasso* i *De Picasso a Plensa: Un siglo de arte en España* al Museu d'Albuquerque. Somogy Éditions d'Art i el Museu d'Art i Història de Ginebra han publicat el catàleg d'exposició *Richard Wagner: Visions d'artistes* (2005), amb un article que estudia els vincles del músic amb l'art català. El Museu d'Art de Cleveland i la Yale University Press han publicat el catàleg de la mostra *Barcelona and modernity: Picasso, Gaudí, Miró, Dalí* (2006), que també es va fer al Metropolitan Museum of Art de Nova York. El Centre d'Estudis Catalans de la Universitat de París-Sorbona ha continuat organitzant exposicions sobre autors i temes catalans, acompanyades del catàleg, com ara «Miquel Plana. Oeuvres de bibliophilie, 1972-2006» (2006). El 2008 ha publicat les comunicacions presentades a la jornada d'estudis internacionals «Autour de l'autel roman catalan», organitzada juntament amb l'Institut Cambó el 2006. Les Presses Universitaires de Rennes han publicat el 2006 el col·loqui «Idée nationale et architecture en Europe: 1860-1919. Finlande, Hongrie, Roumanie, Catalogne», celebrat

a l'Institut Hongrois de París el 2003. El Museu Van Gogh d'Amsterdam ha presentat l'exposició «Barcelona 1900» i n'ha editat el catàleg (2007, amb Lunweg). Tate Publishing ha editat *Salvador Dalí: An illustrated life* (2007, amb la Fundació Gala-Salvador Dalí i la SECC) i *Dalí & film* (2007). Ha aparegut el catàleg de l'exposició *Salvador Dalí: A surrealist in Istanbul*, pel Museu Sakip Sabanci (2008). El 2008, el Jeu de Paume i l'editorial Le Point du Jour han publicat *Fuegogratis, Jordi Colomer*, amb motiu de l'exposició amb el mateix títol organitzada a la institució parisenca. El 2008 s'ha presentat l'exposició «Joan Miró: painting and anti-painting 1927-1937», al Museum of Modern Art (MOMA) de Nova York.

3. CONCLUSIONS

Havent fet un repàs general a les principals aportacions a la recerca, així com a les institucions que la realitzen i els diversos projectes que s'hi han desenvolupat, es poden concloure algunes idees.

Pel que fa a les entitats de recerca, caldria potenciar més la recerca conjunta entre els centres universitaris i els museus (i altres institucions) que custodien les obres, així com establir contactes i crear xarxes amb centres d'investigació estrangers. Seria molt interessant que des de totes les institucions es pogués fer recerca, però la manca de personal, de temps i, en definitiva, de recursos fa que la realitat sigui molt diferent.

Les beques i els ajuts predoctorals per a investigadors en formació no han estat regulars i podrien ser més nombrosos: entre les set convocatòries (2003-2009), hi ha hagut un total de 31 beques per part de la Generalitat i 17 per part del Govern d'Espanya. També manca potenciar la continuïtat dels investigadors un cop s'han doctorat a les universitats: falten noves incorporacions d'investigadors contractats. Ens trobem que el Programa Ramón y Cajal no ha tingut cap investigador en història de l'art i que el Programa Juan de la Cierva (creat l'any 2004) només n'ha tingut un, a la UAB. També cal constatar que hi ha hagut únicament un investigador ICREA, a la UdL. En l'àmbit universitari, cal recordar que, durant la reforma per a l'adaptació a l'espai europeu («Pla Bolonya»), es va proposar la desaparició dels estudis d'història de l'art com a grau.

El Ministeri ha concedit més projectes de recerca en relació amb les convocatòries analitzades en l'anterior report: la UB i la UPF han estat les universitats amb més projectes. Els projectes de recerca europeus concedits en l'àmbit de la història

de l'art entre el 2003 i el 2009 han estat repartits entre centres universitaris i altres institucions públiques: el projecte «Master professionnel “Gestion du patrimoine culturel et naturel”», coordinat pel Departament d'Història i Història de l'Art de la URV; el mateix departament ha participat en el projecte «Water shapes. Meanings, uses and the architectural works of the most precious gift»; el Departament d'Història i Història de l'Art de la UdG ha coordinat «European Live Art Archive»; el MACBA ha participat en el projecte «1957 - 1986. Art from the decline of Modernism to the rise of globalisation by L'Internationale», i el Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya, en el projecte «Arts and culture in prison. Cultural and artistic production in european prisons». Durant el 2009, el Consell Nacional de la Cultura i les Arts (CoNCA) també ha promogut recerques en la història de l'art, amb els ajuts per a la recerca i creació en àmbits artístics i de pensament contemporanis.

S'han aprofitat centenaris, anys internacionals i altres esdeveniments puntuals per destinar diners a la recerca i a la publicació dels resultats, encara que en alguns casos ha quedat en una mera divulgació; en molts d'altres, ha estat un impuls per ajudar i donar una empenta a catàlegs raonats, monografies, cronologies, etc. En són exemples l'Any Dalí, l'Any del Llibre i la Lectura, l'Any Rafael Masó o l'Any Rusiñol.

En general, cada centre ha potenciat, en més o menys mesura, i sobretot les institucions més petites, la recerca en la història de l'art local i en relació amb el fons propi. També hi ha hagut una tendència a la itinerància d'exposicions, tot i que no sempre amb catàlegs prou interessants. De vegades s'han repetit publicacions i títols dedicats a un artista, molts dels quals no aportaven cap novetat; en canvi, encara hi ha molts treballs inèdits i molts temes estudiats que falta donar a conèixer. Es constata l'interès per uns determinats temes o artistes, fet clarament vinculat a la institució promotora de les investigacions. Per exemple, han estat objecte de diverses investigacions artistes com ara Picasso i Dalí, i d'altres menys actuals, com ara Manolo Hugué, Anglada-Camarasa, Francesc Gimeno i Santiago Rusiñol; en els temes, destaquen en nombre les recerques en art medieval i art contemporani.

Els anys de bonança econòmica i el creixement i la proliferació de caixes i de les seves fundacions (tant catalanes com espanyoles) han portat a un gran desplegament de centres culturals, exposicions temporals i publicacions sense precedent. Aquestes entitats han donat suport a iniciatives variades, des de catàlegs divulgatius fins a catàlegs d'exposicions en els quals la recerca ha estat una prioritat. Sobretot s'han tractat temes catalans, desenvolupats per historiadors de l'art independents, que en la

majoria de casos s'encarregaven del comissariat i de l'edició de les publicacions; així mateix, han col·laborat activament amb les institucions públiques. Tant de bo es pogués comptar ara amb una part d'aquests recursos, que, de vegades, no s'han optimitzat del tot.

Cal constatar també el canvi en la difusió de la recerca i, alhora, la facilitat de l'accés a la informació a través de la xarxa (publicació de tesis doctorals i treballs de recerca, revistes científiques, actes de congressos, etc.). Han anat augmentant les iniciatives, tant en nombre com en volum d'informació: en podem destacar *Revistes Catalanes amb Accés Obert* (RACO), el *Dipòsit Digital de Documents* de la UAB (DDD) i *Tesis Doctorals en Xarxa* (TDX, des del 2001). I no només en relació amb les publicacions, sinó amb les investigacions dinàmiques: la difusió de la recerca en forma d'actualització de catàlegs raonats a la xarxa, com, per exemple, *Salvador Dalí: Catàleg raonat de pintures*, iniciat el 2004.

Des de tots els àmbits s'ha avançat en la recerca, tant en obres més generals com en els estudis molt especialitzats, i en algunes universitats s'han defensat les primeres tesis doctorals. En relació amb les revistes editades a Catalunya, encara són poques, i els falta aconseguir un reconeixement científic més alt. Pel que fa als articles de revistes espanyoles, investigadors de Catalunya han publicat en algunes de les més valorades, com ara *Archivo Español de Arte* («Cultura y espiritualidad en la edad moderna valenciana: Juan de Juanes y el ostensorio bifaz de la iglesia parroquial de San Andrés de L'Alcúdia»), *Goya* («Kume Keiichiro. Un pintor japonés en la España del siglo XIX») o *Anuario de Estudios Medievales* («La manufactura del vidrio y sus artífices en la Barcelona bajomedieval»). També s'han publicat articles en revistes internacionals, com ara *Estetika: The Central European Journal of Aesthetics* («Historizität und intersubjektivität der ästhetischen erfahrung. Eine positionierung zwischen Jaub und Kant»), *Print Quarterly* («The workshop of Pere Abadal») o *Perspective: La Revue de l'INHA* («Points de repère pour l'histoire de l'art en Espagne [...]. Les frontières en question»).